CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P,azonfelül soronkint 1 P)

Raab Róza Sopron, *Klein Manó* Szombathely jegyesek.

Schiffer Olga Alsókubin, *Rauchverger Jenő* Salgótarján jegyesek.

Kaiser Miri Galanta, *Eckstein Adolf* Törökbálint jegyesek.

Neufeld Hajnalkát Neufeld Simon miskolci rabbi leányát eljegyezte *Rosenfeld Miksa* Nagyszőllős.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszeráruk legmegbizhatóbb vétel és eladási forrása **GESTETTNER IMRE, Ujpest,** Király-u. 47. Budapesti telefon 2—945—60. Ékszertőzsdetag.

Hölgyek figyelmebe!
Kelengye, pizsama, pongyola legizlesesebben jutányosan készül
Berkovits Magda
fehérneműszalonjában, Bpest, Liszt Ferenc-tér 3.II.3.

— **BEKÜLDÖTT HIREK. A debreceni Tiferesz** Bachurim dec. 26.-án választotta tisztikarát: Friedländer László elnök, Katz Jenő alelnök, Waldmann Lajos gondnok, Weisz Tibor pénztárnok, Fried Márton titkár, Knöpfler Péter ellenőr, Knöpfler Simon könyvtáros. Katz Jenő választási elnök üdvözölte az ujra megválasztott elnököt s hangsúlyozta, hogy ezen harmadizben történt megválasztásával tanujelét adta az egyesület az elnök értékes munkájának megbecsüléséről és kérte, hogy továbbra is fejtsen ki áldásos működést az egyesület érdekében. Friedländer elnök meghatottan köszönte meg az ovációt. — A **sátoraljaujhelyi** Tiferesz Bachurim Tévész 19.-én, néhai védnöknője Alexander Vilmosné z. l. Jahrzeitja alkalmából nagyszabásu szijümöt rendezett. Adler Zoltán elnök megnyitója után Klein L. elöljáró felolvasta Alexander Vilmos (Jeruzsálem) megkapó héber levelét, majd Klein és Dick főrabbik nagyhatásu beszédekben intenziv Tóratanulásra buzditották az ifjuságot. Rein Lajos hitk. elöljáró kijátásba helyezte a hitközség támogatását, majd Löbl Volf rabbiülnök hadron-ja után Glück Manó és Rosman Herman szólalt fel. — A **sárospataki** T. B. vasárnap tartotta néhai Wachtel Sándor volt elnökének első jahrzeitja alkalmából Szanhedrin traktusára szijüm-ünnepélyét. Fischer Fülöp főrabbi, Friedländer Vilmos és Kaufmann Emánuel hadronja után felszólalt Weisz Dezső, Mandlovits Dezső, Szoffer Armin, Stecher Dezső, Dr. Fischer Gyula, Stendig Izrael, Grosz Dezső.

HEIDEN JENŐ
OPTIKA—FOTO
Budapest, VII., Király-utca 21. szám.
Telefon: 1-381-10. Szombaton zárva.

GABELLAJEGYEK kiváló, pontos, megbizható, füzet- és sorszámozással, 14-féle szinű papiron, százlapos tömbökbe fűzve; **HÉBER ESKÜVŐI MEGHIVÓK,** úgyszintén bármiféle magyar, német vagy héber nyomtatványok izléses kivitelben, a legolcsóbb árban készülnek: **SCHWARCZ LIPÓT KÖNYVNYOMDÁJÁBAN, KUNSZENTMIKLÓSON.**
Mintákkal és árajánlattal készséggel szolgálok.

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betükből 32 fillér. Állástkeresőknél 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. **Az összeg előre küldendő be;** lehet 10 filléres levélbélyegekben is.

DISZKRÉT házasságközvetítés jobb családokban; Kornfeld A. Dávid irodája, VII., Kazinczy-u. 54. (Válaszbélyeg.)

BÁRMILYEN állást elvállalna 18 éves volt bócher, szerény fizetéssel. Cim: Rosenthal Zélig, Salgótarján.

BORKEZELÉSBEN, szeszfőzdében teljesen jártas bócher elmenne esetleg fakereskedésbe gyakornoknak, bőrkereskedésbe, vagy autókisérőnek. „Ügynökölne is" jelige.

JÓ HÁZBÓL való önállóan főző zsidóleány gyermekek mellé felvétetik. Cseléd van. Németül beszélők előnyben. Jelige: „Jó fizetéssel".

MELYIK jószívű, gyermektelen rabbi, vagy ben tajró, venne nevelésbe, vagy örökbe, egy szegény lamdon nyolcéves, egészséges, sikerült kisfiát? „Nagy miczvó" jelige.

Legolcsóbb, legizletesebb orth. כשר házikoszt
Weisz Mendel-éttermében.
Wesselényi utca 18.
(Kazinczy-utca sarok)
Telefon: 1—442—75
Négyfogásos menü:
leves, hus, főzelék, tészta **P1.40**
Halfélék
minden időben
VII. Wesselényi-u. 18
(Kazinczy-u. sarok)
Cimre ügyeljen

KERESEK iparvállalatomba pénztárost és könyvelőt bankgaranciával. Jelige: „Szombattartó 1938".

SAJCHET-állásomat alföldi nagy baromfiexport-centrumban levő orth. imaegyesületben lelépésért betegség miatt átadnám. Fiatal magyar állampolgárok írjanak „Bő parnósze" jeligére a kiadóba.

HÁZTARTÁSOMBA keresek vallásos, intelligens, rendszerető leányt. Schvarcz Vilmosné, Kiskőrös.

Jeligés hirdetések feladóinak címét diszkrécióban tartjuk.

DRÓSEKAT németül ünnepélyes alkalmakra *(barmiczvó, chaszene,* próba és székfoglaló stb.) 5.50 P előzetes beküldése ellenében, *psettlit külön díjazással,* diszkréció mellett szállít: *Braun Izráel rabbi, Bp., Szövetség-utca 43.*

KIMONDOTTAN orth. nőt idős ur házvezetőnőnek felvesz. Cseléd van. Aréna-út 19. I. 3.

ORTH. metszői állásomat 300 P ellenében átadom. „Rendes parnósze" jelige.

NEGYVEN fillér jutalék mázsánként háztartási szénügynöknek. Kálvária-tér 18, földszint 6.

Középeurópai egyedárúsitás elsőrendű

ווילנער ש״ס, רמבי״ם, טורים
אויח, יו״ד, משניות, חומשים וכו׳

erős bőrkötésben. Ugyancsak mindenféle használt sz'fórim állandóan raktáron. Moskovits Adolf, Debrecen, Pásti-utca 2. (Ugyanott hajnagykereskedés és kész parókák, viszonteladóknak is.)

BENŐSÜLNE jobb kereskedőcsaládba, vallásos, jómegjelenésű, intelligens, 26 éves fiatalember. „Megértés" jelige.

Jeligés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

FÉRJHEZ adnám kimondottan szép, intelligens, művelt leányomat 6000 P hozománnyal, szigoruan vallásos, intelligens, biztos existenciáju kereskedőhöz vagy tisztviselőhöz. Jelige: *„Bász Talmidchóchom 6000".*

ÜGYES detail- és angró kiszolgáló üvegessegédet felvesz: Englman Jenő és Károly, Szombathely.

JÁRÁSI székhelyen 80 éve fennálló — bármilyen foglalkozásra alkalmas — üzlet, házzal együtt eladó, esetleg bérbeadó. Hatvan hold föld gazdasági felszerelésekkel külön is bérbeadó. Wiener Ferenc, Szirák. (Nógrád-m.)

Egyéni frizurákat legszebben és legolcsóbban készít, javitást, ondolálást olcsón vállal:
Weinstock Rózsi parókakészitő
Sátoraljaujhely, Rákóczi-u. 26.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14 Telefon: 1-111-95.

Budapest, 1938. január 11. 5698. Svat 9. **XIV. évfolyam, 2. sz.**

בה אללגעמיינע יידישע ציימונג

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapitotta: **Groszberg Lipót** ז״ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C. Telefon: 1-238-08. Csekkszámla: 50.791. Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25

Szerkeszti: **Groszberg Jenő**

A román zsidóüldözés terveihez

A romániai fordulat megdöbbentő hirtelenséggel rohanta meg az emberiséget. Megvalósult a próféta (Jesájo 47,11) fenyegető szava: *„Ův olájich roó laj széd'i sachrah, v'szippajl olájich hajvo laj szüchli kaprah* — és reád sujt a baj, melynek keletkezését nem veszed észre, reád ront a rombolás, amelyet nem tudsz elhárítani."

Már a mult számunkban megírtuk, hogy a zsidóság helyzetével kapcsolatos abszurditásban mindenkor bizonyos vigasztaló mozzanat rejlik, mert bizonyítja, hogy nem tarthatja magát az állapot, be kell következni valami változásnak, amely nem kólintja fejbe a logikát és az emberi érzést. A romániai helyzet olyan lehetetlen állapotot teremtett a zsidóság és a többi kisebbség tekintetében, hogy remélnünk kell a józan ész felülkerekedését. Mert a mostani abszurditás olyan mint a szurony, amelyről mondották: mindent lehet vele tenni, de aludni nem lehet rajta.

Lesujtó, de azért nem minden tanulság nélküli az a mód, ahogyan a romániai soviniszta kurzus megindulására reagált a nem-zsidó világ. *Sehol a részvétnek egyetlen szava, sehol a megsértett emberi jogokra való emlékeztetés, sehol egy kifakadás százezrek ellen intézett jogfosztás miatt!* Az egyszeri hitvány ember nem engedett házába szegényt s mivel röstelte bevallani, hogy olyan fukar és kegyetlen, azt hozta fel ürügyül, hogy nem bírja hallgatni a sorsüldözöttnek hangjait és ezért, hogy szíve meg ne szakadjon, inkább távoltartja magától a nyomorgót. Ebben a hitványban volt valami szeméremérzet. Most azonban az is megszünt. *A romániai zsidók ellen intézett intézkedésekre úgy reagált a külvilág, hogy megerősítették a határőri vizsgálatot, hogy menekülő román zsidók ne léphessék át a határt.* Bizonyos örömet lehetett kiérezni a hiradásokból, amelyek szerint Bulgária, Jugoszlávia, Ausztria már megtette az intézkedéseket, hogy a kiutasítandó román zsidók ne léphessék át az ország határát. Budapesten pedig a hétfői nyilaslap arról cikkezik, hogy *„megindult a romániai zsidók beszivárgása hazánkba"*, majd arról elmélkedik, hogy *„a megriadt romániai zsidóság egyre nagyobb tömegekben árad a tejjel-mézzel folyó Kanaán, Magyarország felé"* és hogy *„hamarosan ujabb razziára lesz szükség, ha ez a szivárgás tovább is így tart"*. De az egész társadalomban nem akadt ember, aki szót adott volna a fájdalomnak, a megbotránkozásnak azon, hogy kenyértelenné és földönfutóvá teszik az ártatlan emberek tizezreit. Ugy akarnak védekezni a kiutasítandók ellen, hogy elzárják a határokat, mint ahogy a ragálynak akarnak gátot vetni. S ezt az államrezon egyik követelményének tüntetik fel. Milyen messze esik ez a barbárság a mi *Jesájó* prófétánk erkölcsi magasságától, aki azt hirdeti (21. fej.): *„A szomjazók elé hozzatok, kenyérrel menjetek elébe a bujdosóknak, mert fegyverek elől bujdosnak, kivont fegyver, kifeszített íjj, nehéz harca elől."* — Lesujtó mindez, de tanulságos reánk nézve, mert beírja szívünkbe történetünk igazsága gyanánt a Zsoltáros igéjét: *„Ha az Örökkévaló nem volna velünk, akkor élve elnyelnének bennünket, ha haragjuk felgerjed ellenünk."* A beérkezett hirek szerint egyelőre egy kis szélcsend állott be. Egyelőre megvalósul a német közmondás: *„Es wird nicht so heiss gegessen, wie gekocht."* A kormány kijelentette, hogy a zsidók italmérési engedélyeinek elvételét parlamenti módon akarja elintézni. Egyelőre összeírja az engedélyeseket. Amikor összeírásról hallunk, bizonyos reménység kél bennünk. A háborúban összeírták a katonai irodákban elfoglalt zsidókat, azért, hogy kiküldjék őket a frontokra, — kiderült, hogy megállt volna az egész apparátus a zsidó irodisták nélkül, nélkülözhetelenek voltak. Ludendorff összeiratta a fronton levő zsidók számát, — a Judenzählung kiderítette, hogy a számarányukat felülmuló mértékben harcolnak a zsidó frontharcosok. Nálunk állandóan összeírják a galiciai bevándorlókat és kiderül ,hogy nincsenek is. Romániában már összeírták a munkanélküli mérnököket, hogy velük tuszkolják ki a zsidó mérnököket, — kiderült, hogy foglalkozás nélküli román mérnök nincs. Ha a romániai zsidó italmérőket összeírják, hogy azokat román hadirokkantakkal kicseréljék, ki fog tünni, hogy korántsem lesz annyi hadirokkant reflektáns.

Anglia és Franciaország komoly intelmeket küldött a romániai kormánynak és figyelmeztette arra, ahogy a világháború után a nagyhatalmak akaratából duplájára megnövesztett Románia kötelezettséget vállalt a kisebbségek polgári egyenjogúságának biztosítására. Románia rá van szorulva gazdaságilag s pénzügyileg a két nyugati nagyhatalomra. Ezt a támogatást nem kaphatja sem a fasiszta Olaszországtól, sem a III. Birodalomtól. Amerika felől is fenyeget a bojkott és nem valószinü, hogy Németország módjára Goga országa is képes lesz ezzel dacolni. Németországban csak *egy* kisebbség van, a 400.000-nyi zsidó, akik mögött fizikai hatalom, anyaország politikai ereje nincs. Ellenben Romániában az állítólagos *1½ millió* zsidón kívül vannak *magyarok,* németek, ukránok, bulgárok, törökök, oroszok 6 milliónyi számban. Már pedig a „Románia a románoké" jelszó erőszakos megvalósítása mind ezt a 6 millió embert is érinti, hisz román alatt az új rezsim nem román állampolgárt, hanem „etnikai románt" ért.

A legujabb jelentések szerint a német példa utánzása nem lesz olyan könnyű. *Cuza* miniszter már egy hét előtt kiadta ugyan a rendeletet, amely az úgynevezett nürnbergi törvények egyik legalázóbb rendelkezését utánozza, amely eltiltja a zsidóknak a 40 éven aluli cselédek tartását, de a rendelet még nem jelent meg a román hivatalos lapban és így nem emelkedett törvényerőre, sőt már kezdik is dementálni a rendeletet.

Most a legsúlyosabb *g'zéró*, ami a romániai zsidóságot érinti: az 1920 óta szerzett állampolgárságok reviziója, mely már január 18-ával veszi kezdetét és ami sok tizezreket tehet hontalanná. *Itt a világnak fel kell emelni tiltakozó szavát!*

A beharangozott jogfosztások és barbárságok bizonyára nem kerülnek kivitelre és meg fog valósulni a vigasztaló szózat: *„Nem alszik és nem szunnyadozik Izráelnek őre"*!

*

Bukarest, jan. 8. Hétfőtől kezdve a kormány megkezdi a miniszterelnök által bejelentett programpontok keresztülvitelét. Ezek a pontok többek között így szólnak:

„Intézkedtem, hogy bevonják az italmérési engedélyeket a falusi zsidó kocsmárosoktól és azokat hadirokkant románoknak adom." „Revizió alá vétetem az állampolgárságokat, mert százezrével jöttek be az országba a háború óta semita elemek és csalárd módon itt maradtak, hogy itt haszonéhségüket kielégítsék."

Megyei albizottságokat jelölnek ki, melyeknek tagjai a prefektus, a városi tisztiorvos és a pénzügyigazgató lesznek, akik minden kocsmaengedély tulajdonosának helyzetét felülvizsgálják és igyekezni fognak a közigazgatási és egészségügyi törvény keretében lehetőséget találni a helyiségek bezárására és a korcsmajogok visszavonására.

Egy bizottság fogja tanulmányozni azon „idegenek" helyzetét, akik minden engedély nélkül a háború alatt, vagy a háború után letelepedtek és akiknek semmilyen jogcímük nincsen az országban való ittartózkodásra.

A budapesti orth. hitközség képviselőtestületi ülése

Előkelő és méltóságteljes lefolyású volt a budapesti orth. izr. hitközség január 9.-én megtartott képviselőtestületi ülése, melynek tárgya az 1938. évi költségvetés volt.

Óbudai Freudiger Ábrahám elnök ünnepélyes csendben nyitja meg az ülést, majd Schlesinger Adolf pénzügyi elöljáró rövid expozéban körvonalazza a hitközség financiális helyzetét és ismerteti az elöljáróságnak a büdzsé egyensulya biztosítására tervbevett intézkedéseit. Stern Hermann titkár felolvasta a költségvetés egyes tételeit.

Ezután megindult a költségvetési vita, mely mindvégig igen tárgyilagos és magas nivón mozgott. A vitában résztvettek: Sputz Sándor, Lebovits Lipót, dr. Ungár Lipót, Deutsch Géza alelnök, Reitmann Manó, dr. Ungár Sándor, dr. Groszmann Frigyes, óbudai Freudiger Károly, dr. Stern Simon. Az egyes felszólalók szóvátettek a költségvetésen kívüli számos problémát is, melyek a hitközségi közéletet foglalkoztatják. Igy igen behatóan tárgyalták a razziák ügyét és ezzel kapcsolatosan hangoztatták a hitközségi szociális gondozás hatványozottabb szükségességét. Mint megannyiszor, most is szó esett a rabbikérdésről. Szőnyegre került a leánynevelés problémája és ezzel kapcsolatban megnyilvánult az óhaj, a már életrehívott orth. leánytovábbképző tanfolyam intenzivebbé tételére.

Freudiger elnök sorban részletesen reflektált a felszólalásokra. Foglalkozott ezután a háztartások kasrüszára való felvigyázat fontosságával és rámutatott számos előfordult esetre, amidőn egyesek a rabbiságunk felügyelete alatt nem álló baromfikereskedőktől szerezték be szükségleteiket és azután kiderült, hogy a hús nem felelt meg a kasrüsz követelményeinek és esetleg valódi tréfó is volt. Aki tehát komolyan súlyt helyez háztartásának kasrüszára: az csakis a rabbiságunk felügyelete alatt álló kereskedőktől vásároljon és óvakodjék a hasgocho alatt nem álló — csupán lényegtelenül olcsóbb — s'chüté chücz-áruk vásárlásától, amiáltal háztartását tréfó-gyanussá teszi és a hitközséget megkárosítja. — Elnök felhívta még a figyelmet a családi élet tisztaságának minél szélesebb körben való propagálására. A családi szentély elixirje tartotta fenn a zsidóságot a kétévezredes diaszpórában, törekedjünk mi is eme szentélyünk továbbápolására. Ezzel kapcsolatban megismételte régebbi felhívását, az ujszülöttek felekezeti anyakönyveltetésére, melyet díjmentesen eszközöl hitközségünk titkársága. A minden kétséget kizáró tiszta zsidó leszármazás megállapítására, idővel csakis ezek a felekezeti anyakönyvek lesznek alkalmasak.

A képviselőtestület végül a költségvetést egyhangulag elfogadta.

Iparvállalatok alkalmazottainak heti munkaideje és a Sabbosz

Az iparügyi miniszterium rendelettervezetet küldött szét az érdekeltségekhez, az ipari- (kereskedelmi) és bányavállalatok alkalmazottainak munkaidőszabályozása tárgyában. A rendelettervezet szerint a heti munkaidő maximálisan 44 órában van megállapítva. Ez a 44 óra akként osztható be, hogy köznapokon általában napi 8 óra a megengedett munkaidő, szombatra azonban kevesebb, mert akkor a munkát déli 1-kor már be kell fejezni.

A tervezet lehetővé teszi azonban azt, hogyha valamely köznapon a vállalat 8 óránál kevesebbet dolgoztat, úgy a munkaidőkülönbözet a többi köznapokon pótolható, de csak úgy, hogy napi 9 óránál hosszabb időn át semmikép sem foglalkoztatható az alkalmazott. A rendelet eredeti szövege szerint azonban a szombaton nem dolgoztatott munkaórákat nem lehetett más alkalommal napi 9 órákra kiegészíteni.

Ebből a szombattartó vállalatokra súlyos sérelem háramlott volna, mert a szombaton szünetelő munkát nem hozhatták volna be. A Központi Iroda eljárt tehát az iparügyi miniszterium illetékes tényezőinél, ahol rámutatott arra a sérelemre, amely a szombattartó vállalatokat a tervezet eredeti szövege alapján fenyegette. Azt a kérelmet terjesztette elő, hogy módosittassék a tervezet akként, hogy a szombati munkaszünet is pótolható legyen a többi köznapokon. Az Iroda intervenciója eredménnyel járt és a szöveg úgy nyert kiigazitást, hogy a szombaton munkaszünetet tartó vállalatok, ennek a napnak ki nem használt munkaidejét is beoszthatják a hét többi köznapjaira.

Eszerint tehát lehetővé válik, hogy a szombattartó vállalatok is kihasználhassák alkalmazottaik heti 44 órás munkaidejét és nem kerülnek hátrányba a szombaton dolgozató vállalatokkal szemben.

NEUVIRTH TESTVÉREK ÓRÁS ÉS ÉKSZERÉSZEK
Budapest, Király utca 28. Telefon 125-084
Brilliáns, ékszerek, ezüst disztárgyak, gyertyatartók, menórák, serlegek, tórafelszerelések nagy választékban. — Olcsó árak. — Alkalmi vételek. —
Saját műhely. — Brilliáns, arany és ezüst beváltás.
Szombat- és ünnepnap zárva.

Egy rendőrtiszt naplójából

Mult számunkban egy részletet közöltünk *David Tidhar* jeruzsálemi rendőrtiszt visszaemlékezéseiből. Több oldalról nyilvánított óhajnak megfelelőleg még ismertetünk belőle egynéhány részletet, amelyekből kitünik, hogy a derék rendőrtiszt milyen okossággal járt kezére a vallásos rétegnek.

*

Igen nehéz küzdelme volt a jeruzsálemi *Mismeresz Sabbosz*-egyesületnek egyes fodrászokkal. Ezek péntek este késő órákig dolgoztak és nem lehetett őket rábírni sem kéréssel, sem tiltakozással, hogy kellő időben becsukják üzleteiket .Minden péntek este kellemetlenségek voltak. A *„Mismeresz Sabbosz"* tiszteletreméltó tagjai — öreg urak és rabbik — tiltakozni jöttek és tüntettek. Ebből azután mindenféle összeütközések keletkeztek. A rendőrségnek közbe kellett lépnie, igen sok tiszteletreméltó embert elő kellett állítani az őrszobára és ott kellett órákat tölteniök éppen péntek este. Némelyik fodrász a hátsó ajtón bocsátotta be a vendégeit és az utca felől lezárta ajtóit. Nemsokára rájöttek erre is és hátul állítottak fel az őrszemeket. Ez sem volt tartható állapot. A törvény akkor még nem intézkedett a sabboszi munkaszünet dolgában és mivel nem szabad másnak az üzletébe behatolni, a rendőröknek nem maradt más hátra, minthogy a kiabálókat és botrányt okozókat letartóztassák.

— Ez engem igen kellemetlenül érintett — írja Tidhar. Ép olyan kellemetlenül, mint amilyen kárörömmel foganatosították a letartóztatásokat az arab rendőrök. Minekünk roppant lealázónak tünt föl, hogy igen tiszteletreméltó emberek, akik vallási érzéseikben megsértve érzik magukat, el legyenek szakítva családjaiktól és letartóztatásban töltsék péntekestéjüket. Ez indított arra, hogy magam vegyem kezembe a dolgot. Először megkértem a rabbikat és az öregebb urakat, hogy ne vegyenek részt a tiltakozó akciókban, hanem engedjék azt át fiatalabb embereknek. Ezeket meg felvilágositottam arról, hogy csak szóbeli tiltakozásra szorítkozzanak és a tettlegességtől tartózkodjanak. A fiatalemberek így tettek. A fodrászok természetesen nem engedtek beleszólást fiatalemberek részéről és feljogosítottaknak érezték magukat, hogy tettlegességgel torolják meg a fiatalok támadását. Igy azután meglehetett állapítani, hogy ők voltak a támadók és igen súlyos büntetést szabtam rájuk. Mivelhogy ezek a büntetések elég gyakran megismétlődtek, elvesztették ellenállókészségüket és rendre bezárták a boltjaikat.

Igen jellemző eset a következő, amikor a rendőrtiszt erélye és okossága megmentett egy szegény asszonyt attól, hogy soha ne mehessen férjhez.

— Egy züllött jeruzsálemi ember — írja — elakarta hagyni a feleségét és amikor a rabbiság felszólította arra, hogy az asszonynak adjon válólevelet, nem törődött vele, nem jelent meg a rabbiságnál. De mivel törvényes mód nem volt kényszer alkalmazására, a szerencsétlen asszony a legsötétebb jövőnek nézett elébe. A főrabbiság az én segítségemet kérte. Én megigértem, bár nem tudtam, hogy mit lehet csinálni. Egyszer csak hirül hozzák nekem, hogy ez a gyalázatos a korai órákban Egyiptomba akar utazni és nem akarja többé feleségét látni. A vonat már 7 órakor indult volna, a szökés nyilvánvaló, tehát esetleg le lehetne tartóztatni. Mivelhogy tízkor kezdődik a bíróság órája, amikorra esetleg indítványozni lehetett volna letartóztatását, az a kérdés állott előttünk, hogyan lehetne ezt a jó madarat visszatartani az utazástól a jelzett óráig. Volt egy emberünk, aki sokszor besugói szerepet játszott. Ennek osztottam ki a feladatot, hogy próbáljon valamit csinálni. Ennek a minden hájjal megkent embernek nem esett nehezére a dolgot elintézni. Hét óra előtt megjelent a pályaudvaron, rövidesen az elutazni akaró szökevénnyel nagy veszekedésben volt, pár perc mulva verekedtek is, aminek következtében az általam kitanított rendőrök mind a két embert letartóztatták. Legelőször ott tartottuk őket tíz óráig. Mikor a bíró jött, a fölbérelt verekedőt szabadon bocsátottuk és a letartóztatott — látván, hogy csapdába került — engedelmeskedett a rabbiság kérésének és kiállította a valólevelet feleségének, aki így megszabadult az aljas embertől.

Korein Dezső:

Megszólalt a Vatikán

A történelem a multban több pápa erélyes állásfoglalását jegyezte fel a középkori zsidóüldözésekkel szemben. Miután a XX. század szégyenére a zsidógyűlölet némely európai országban ismét lángra lobbant, a Vatikán is nyilatkozott az *Osservatore Romano* karácsonyi számában *„Izráel drámája"* címen. A szenzációs állásfoglalás hatása olyan, mint egy fénysugár a sötét éjszakában. A pápai manifesztumnak a zsidóságra vonatkozó része a következőképpen hangzik:

— Mialatt Palesztinában megint véres harcok folynak a zsidók és arabok között, azalatt Európában nő az antiszemitizmus. Ez az antiszemitizmus nem más, mint a század szégyene! Egyik faj küzdelme a másik ellen, illetve egy olyan vallás ellen, melynek nincs más bűne, mint az, hogy egyetemes ideáljai vannak.

— Az antiszemitizmus nem a szellemi erők szüleménye, hanem az erőszaké. Nekünk keresztényeknek a zsidókérdés csak vallási kérdés. Nem akarjuk országról-országra űzni a zsidókat és nem akarjuk az ő szellemi értékeiket elvenni. Az uj antiszemitizmus nem egyéb, mint a modern pogányság eszméjének győzelme.

A világ agyongyötört zsidósága hálás tekintettel fordul a katholikus egyház fejéhez, XI. Pius pápához, aki világtekintélyével mondott lesujtó kritikát az antiszemitizmus fölött. Reméljük, hogy a félrevezetett keresztény hivőknek a pápai manifesztum kinyitja szemét és visszatérnek a felebaráti szeretet és humanizmus megtisztult fogalmához. Most azután gondolkodhatnak a féktelen gyűlölet sötét lovagjai afölött, mit tegyenek a szentszék tiszta és világos állásfoglalása ellen, ha ugyan ily elvetemültségre volna bátorságuk. *A katholikus anyaszentegyház legmagasabb irányítója nagyszerű kiáltványával a szenvedő emberiség háláját és hódolatát vívta ki és a régi tradiciók szerint minden melléktekintet nélkül tisztán a keresztény szeretet nemes szelleme értelmében állt az üldözött és sokat szenvedő Izráel mellé.* A pápa őszentsége igazolta bölcseink fogalommeghatározását a *chaszidé ümajsz hoajlom,* a másfelekezetü jámborok- és igazságosokról, akiknek a túlvilági boldogságban nagy részük lesz.

Az Örökkévaló kegye árassza el a Vatikán nagy egyházfejedelmét, aki bátor lélekkel áll a mai sulyos időkben szenvedésünk mellé és hatalmas szavával erélyes vétót kiáltott a Sötétség és Gyűlölet ellen.

Mi pedig agyonhajszolt és lelkileg megkínzott zsidók, szivünk egész melegével fohászkodunk az Örökkévalóhoz a fenkölt lelkü pápa hosszú életéért, aki remek szózatával világosságot áraszt a mai sötétségbe és agyonzaklatott életünk enyhítésére nekünk erőt, reménységet nyujtott.

Tollhegyről...

Valóban „kedvesen" nyilatkozott a londoni „Evening Standard" világlapnak adott interjujában Goga román miniszterelnök. A köv. mondotta többek között:

— Határozottan megcáfolom azon, külföldön elterjedt hiresztelléseket, mintha szándékunkban volna az összes zsidó, állami alkalmazottakat elbocsátani. Romániában ugyanis — nem létezik zsidó, mint állami alkalmazott.

✳

Berlinben megjelenik a „C. V. Zeitung," mely a szócsöve a hitlerizmus előtt nagy szerepet játszott „Centralverein" nevű neolog egyesületnek. Ennek az ujságnak van egy rovata: „Teremtő zsidók". Ebben a galériában rendkívül módon meg van dicsérve egy W. Heymann nevű férfiú, akinek főérdeme abban áll, hogy megteremtette a kopenhágai sertésvágóhidat és amint a lap mondja, „szóban és írásban odaadóan harcolt a dániai fajsertések megjavításáért, amíg sikerült neki meghódítani az angol piacot." — Mit mondjunk erre a dicséretre? Azt, hogy ennek a közgazdasági nagyságnak szerencséje, sőt „disznó" szerencséje van, hogy nem Németországban működött, mert most bizonyára ő is szerepelt volna a nürnbérgi karikaturakiállításon, mint Sau-jud, ami disznó zsidót jelent és ez esetben nem is lett volna sértő, mert Heymann valóban ilyen téren vált ki.

✳

Egy palesztinai munkástelep szócsöve a „Kirjath Anavim" írja: „Településünkön a szombat eddig az unalomnak és tétlenségnek napja volt, pedig a munka mindig kielégítetlenséget fog okozni, ha nem értjük meg, miképen kell életünknek munkaszüneti napokon színt és formát adni. A szombat fogadása adjon kifejezést a mi örömünknek az alkotás és a munka felett. Gyermekeinknek is részt kell venni ebben a hangulatban és ők nemcsak nézők és hallgatók legyenek, hanem közös élmény legyen szülők és gyermekek számára. Legközelebb meg is kezdjük az erre vonatkozó tevékenységet. Behoztuk, hogy ezentúl a telep kertje minden településnek asztalára virágot küld ..."

A nagy bevezetés után tulajdonképen valami értékeset vártunk, valami elhatározást, hogy összegyülekeznek tanulásra, hogy meg fogják tartani a szombati szabványokat, hogy minjonnal fognak imádkozni, stb. De így? Eszébe jut az embernek a régi párbeszéd a két pesti hitsorsos között. Az egyik szemére hánytа a másiknak, hogy nem elég jó zsidó, amire ez tiltakozott. Az első nem hagyta magát és kérdezte tőle:

— Hát mit tart maga a zsidóságból?

Erre az büszkén kivágta: „Mit tartok? A Neues Pester Journalt! ..." (30 évvel ezelőtt ugyanis ezt igazán minden budapesti zsidó kispolgár tartotta és olvasta.)

✳

A külföldi lapok nagy diadallal közlik, hogy egy Rafael Blum nevű zsidó, Belgrád egyik keresztény templomában az orgonánál ül és vezeti a liturgiát. Ez ugyan nem olyan nagy liberalizmus. Minden konzervativebb neológ hitközségben úgy van, hogy nem akarják az orgonát szombaton mással ellináttatni, mint hozzáértő keresztény emberrel. Ugy csinálnak, mint az egyszeri asszony, aki tréfó húst főzött, de hogy ne legyen nagyon tréfó, kisózta. Az orgona tréfósága mellett a szombati orgonista sabeszgój, ilyen kisózás ...

Eppler Sándor 30 éves jubileumára

Egy embert, aki nagy alkotásokra hivatott, ünnepelt a napokban a pesti kongresszusi zsidóság. Ki nem ismeri Eppler Sándort? Azt az embert, aki úgyszólván minden percét munkával tölti el. Éjt nappallá téve buzgólkodik és robotol hitközsége és annak intézményei felvirágoztatásán. Mint gyakornok kezdte 30 év előtt tüneményes pályafutását a pesti hitközségnél. Hihetetlen szorgalmával, becsületes és nehéz munkával felküzdötte magát a legmagasabb hitközségi pozicióra, de bebizonyította, hogy azok, akik erre a helyre állították, helyesen cselekedtek és a kívülállók, akik meszszíről szemlélik munkálkodását, bámulják az ő fényes tehetségét.

Nálamnál hivatottabb emberek méltatták Eppler Sándor érdemeit, de én sem mulaszthatom el az alkalmat, hogy személyét az orthodoxia szempontjából meg ne világítsam és kellőképen ki ne emeljem. Közel két évtizede vezeti a Pesti Izr. Hitközség bonyolult és nehéz adminisztrációját és körülbelül azóta állandóan alkalmam van vele személyes érintkezést fenntartani. Állíthatom, hogy főleg neki köszönhető, hogy a régen duló harcok és versengések a pesti hitközségek között, magas hivatalába való belépésével megszüntek és azokat a megértés és egymás iránti tisztelet és megbecsülés váltotta fel.

Azt a vallásos légkört, amelyben nevelkedett, mindig szem előtt tartotta. Nagy őseitől örökölt tóraszeretetét, éleslátást, jámborságot, szülői házból magával hozta, azokat az életben hasznosította és minden ténykedésénél állandóan kifejezésre jutatta. A Tóra nagyjait alázatossággal tiszteli és a legmesszebbmenő támogatásban részesíti. Ahol emberbaráti, valláserkölcsi vagy zsidó kulturális munka folyik, ott mindenütt találkozunk Eppler Sándor nevével. Üldözött német hittestvéreink segítő akciójának első megszervezője ő volt és most is — amint hallom — hatalmas szociális programm kidolgozásán fáradozik. Mesteri módon sikerült neki a pesti hitközség pénzügyeit rendezni. Hitközsége joggal büszke lehet reá, akinek rövid két évtizeden belül sikerült a meglevő intézményeket fejleszteni és ujabb alkotásokkal gyarapítani. A hatalmas építkezések, a kórház gigantikus módra való fejlesztése és megnagyobbítása, mindmegannyi uj intézmény létesítése szorosan összefügg az ő nevével.

Példaképe ő minden hitközségi vezetőnek. Embertársainak elismerését és megbecsülését vívta ki magának. Neve a határokon túl is fogalom lett és mi büszkék vagyunk, hogy Eppler Sándor sorainkból került ki és hogy saját erejéből, szorgalmával, becsületességével és tudásával küzdötte fel magát abba a díszes pozicióba, amelyet most elfoglal.

Most, amikor harminc éves jubileumához érkezett el, kívánjuk neki, hogy még sok-sok éven át dolgozhasson a zsidó közügyek élén, jó egészségben és friss szellemben. Cz'lach ürchav!

STERN HERMANN

Ez Amerika...

Newyorki zsidó lapokban a köv. tipikus reklámok olvashatók:

— Ha önnek Jahrzeitja van, vagy pedig gyászévben van, forduljon bizalommal Rabbi Friedmann templomába, a 35. Avenue-ban. Ott Jahrzeit-kaddist mondhat már 50 centért. Gyászév-kaddis előfizetésben még olcsóbb ...

— Mincha-i'tentiszteletek 2 órától kezdve a sötétség beálltáig.

— Minek viszi pörét a bíróság elé és nagy költségeket fizet? Használja az olcsóbb bészdint. Reggeltől estig nyitva van a helyiség, Brodway 186 alatt. Állandó készenlétben 3 kiváló rabbi.

— Szállítunk chanukaünnepséget teljes készlettel, kántorral, gyertyákkal, „Moajz-czür" és „Hanérajsz halólü" melódiákkal, gyermekeknek és felnőtteknek való ajándékokkal, úgyszintén gondoskodunk süteményekről, az ünneplők származási országa szerint minden otthoni szokásnak megfelelően. Aki nem érezte jól magát az ünnepélyen, annak visszaadjuk a pénzt. Rendezőség a „Jewish Morning Journal" épületében. Ugyanott ajánlkozik egy kitünő sófárfuvó, elsőrangú majhel s megindító gyászszónok ...

Az európai zsidó természetesen megütközik a rituáléknak ilyetén árucikkekké való degradálásán.

Példázatok a Sabbosz szentségéről

Jungreisz gyöngyösi főrabbi most megjelent „Zóchajr V'sómajr" széferjéből.

✳

A folyó *Besalach* hetiszakasz leírja a manna hullásának csodáját, amellyel kapcsolatban felhangzik a Sabboszra vonatkozó intés: *„S'vű is tachtov, al jéczé is mimkajmaj bajajm hasvii* — maradjatok ki-ki a helyén, senki se menjen ki az ő tartózkodási helyéből a hetedik napon." A mondat első három szava „s'vü is tachtov" kétértelmű, mert azt is jelentheti: „helyezzetek embert helyébe." Ez a kettős értelműség igen szellemes magyarázatra adott alkalmat a „Mabit" szerzőjének.

Amikor kijött a vasárnapi munkaszünetet elrendelő törvény és a hatóságok rendkívül szigorúan ügyeltek annak betartására, a zsidó emberek a legpontosabban eleget tettek a törvénynek. Akkor ő azt prédikálta hiveinek. A talmud elbeszélése szerint *Rabbon Jajchónon ben Zakkáj* (a széferben tévesen van R. Eliezer Hagódajl) arra intette növendékeit: *„Bárcsak annyira félnétek I'tentől, mint az emberektől."* Épp így van a szombat megtartásával. Szeretném, ha az I'ten-előírta szent napot olyan rigorozítással tartanátok meg, mint ahogy eleget tesztek a vasárnapi munkaszünet tekintetében a hatóság rendelkezéseinek. Ha nehezetekre esik a Sabbosz megtartása, akkor képzeljétek, hogy nem az Örökkévaló rendelte el, hanem halandó ember. Ezt mondja a Tóra: „s'vü *is* tachtov — képzeljetek *embert* az Ő helyébe", akkor „al jéczé is mimkajmaj .. — nem fogtok kimenni mannát szedni".. nem fogtok megélhetéstek után járni, üzleteiteket nyitva tartani szombaton ...

✳

Kedajsim szakaszában olvassuk: *„I imaj v'óviv tiróü v'esz sabszajszáj tismajrü, ani Hasém Elajkéchem* — mindenki félve tisztelje anyját és atyját, de ünnepeimet őrizzétek meg, *én vagyok az Örökkévaló, I'tenetek."* A tórai vers jobb megértéséhez említsük fel a dubnó. maggid ismert példázatát:

— Három jóbarát elhatározta, hogy kivándorol a világ különféle tájékára, szerencsét próbálni, de határidőt tüztek ki a találkozásra, amikor beszámolnak egymásnak az elért eredményekről. A határidő bekövetkezett és a találkozás megtörtént. Az egyik azt mondotta: „feltaláltam a messzelátó apparátust," a másik jelentette: „pár perc alatt fel tudok szerelni akármilyen kocsit villám-járművé." A harmadik pedig elbeszélte: „feltalált egy csodaszert, amellyel minden bajt meggyógyít." Az első be is mutatta a távolbalátó készüléket. Egyszerre azt látják rajta, hogy az ország fővárosában a királyi palota előtt izgatott tömeg kigyózik jobbra-balra, mert a király egyetlen leánya gyógyíthatatlan betegségbe esett ,az orvosok nem tudnak rajta segíteni és agonizál.

Amikor ezt megállapították, a második felugrott, egy paraszt kocsit átszerelt villámjárművé és pár pillanat alatt ott álltak a királyi palota előtt. Bementek. A harmadik elkészítette a bűvös gyógyszert és a királyleány meggyógyult. A boldog apa azt mondotta erre: „Nem tudlak benneteket pénzzel vagy ékszerekkel méltóan megjutalmazni, odaadom az egyiknek a leányomat, egyezzetek meg.

Erre az ajánlatra nagy vitatkozás támadt a három barát között: mindegyik magának tulajdonította az érdemet. Mivelhogy nem tudtak megegyezni, beleszólt a vitába a királyleány.

— *A multra vonatkozólag* — mondotta — *valóban egyforma az érdemetek és éppen ezért a kérdés eldöntésére tekintsünk a jövőbe. Nos: milyen szükségem lesz nekem ezentúl a messzelátó tükörre, vagy minek nekem a villámjármű? De azt hiszem, hogy a bűvöshatású gyógyszerre még igen sokszor ráfogok szorulni. Övé tehát a pálma ...*

Ezzel a példázattal megértjük a Talmud eme tanítását: „Hárman társak az emberben: I'ten, atyja és anyja". Mind a három fontos tényezője az emberi létnek, ha a multat tekintjük. Ám, ha a jövőbe nézünk, nincs szükségünk többé a szorosan vett létünkhöz e földön a szülőkre, hanem I'tenre, Őreá, aki az életet adja. Ilyen alapon megértjük, hogy miért magyarázzák bölcseink az idézett tórai versben az összefüggést a következőképen: „Bár tartozol szüleidet tisztelni, de ha azt parancsolják neked, hogy szegd meg a szombatot, vagy más vallási parancsot, ne hallgass rájuk". Igy értjük a megokolást: „Én vagyok az Örökkévaló", én vagyok, aki születésed óta állandóan juttatja neked az életet, tehát rám kell hallgassál ...

✳

Emajr szidrájában találjuk: *„Sabbosz hi lahasém b'chol majsvajszéchem* — — sabbosz ez az Örökkévalónak, összes lakhelyeiteken." Ezeknek a szavaknak megértéséhez gondoljunk a sokszor idézett esetre:

Egy Rebbe kocsin ment az úton. A takarmánya elfogyott és mivel az úton nagy szénaboglyát látott a kocsisa, ez azt mondotta neki, hogy vigyázzon arra, nem jön-e valaki és ő közben meg fogja dézsmálni a boglyát. A Rebbe nem szólt semmit, de amikor a kocsis odaért a boglyához, a Rebbe elkezdett kiabálni: „Lát valaki"! A kocsis hanyathomlok visszasietett, felugrott a kocsira, a lovak közé vágott ostorával és tovább hajtatott. Az egész úton azonban nem látott senkit. A kocsis meg is kérdezte a Rebbet:

— *Hát ki látott minket?*

— *Az I'ten* — válaszolta a Rebbe.

Ezt kell szem előtt tartani minden vallási parancs teljesítésénél. Amint a zsoltáros mondja: *„Siviszi Hasém l'negdi szómid* — magam előtt képzelem az Örökkévalót mindenkor." A Tóra a szombattal kapcsolatban gyakran mondja, hogy „szent napja az Örökkévalónak," azaz, akkor is meg kell őrizni szabványait, ha nem lát bennünket senki sem, mert I'ten lát bennünket. Ez a gondolat rejlik tehát az idézett szövegben is: „Sabbosz ez az Örökkévalónak összes lakhelyeiteken," azaz, mert I'ten előtt ünnepelitek, tartsátok meg nemcsak nyilvánosan, hanem „összes lakhelyeitekben".

Kedvezményes utazás
Purim és Pessach alkalmából

PALESZTINÁBA

TRIEST-ből és GENOVA-ból
február 16-tól április 9-ig
vissza PALESZTINÁ-ból
március 23-tól május 5-ig, hetenként

Esperia
Galilea
Gerusalemme
Marco Polo
Palesztina
hajókkal

Felvilágosítás és prospektus:
ADRIATICA
Tengerhajózási Társaság
magyarországi vezérképviselete:
Budapest, VII., Thököly-út 2.
IV., Váci-utca 4.
és Adriatica Forg. Iroda Kft.
V., Nádor-utca 21. V., Szent István-körut 4.

Gyermekfelruházás Kisvárdán. A kisvárdai „Malbis Arümim" szegény gyermekeket felruházó egylet 160 iskolás gyermeket részesített ugyszólván teljes felruházásban. Az akció sikere jórészben Berger Hermann egyleti elnök ügybuzgalmát dicséri. A kiosztásnál jelen voltak többek között Rosenbaum Samu főrabbihelyettes, Fried Sándor gyógyszerész, Reichard, Schük hittanárok, Rosenbaum Jenő.

A dédapa öröke

A XV. század elején történt Spanyolországban. Élt alban az időben Sevilla városában egy Ábrahám nevű, művelt, igen előkelő, nagyon vallásos zsidó, aki, mert feleségét véletlenül Sárának hívták, elsőszülött fiának a Jiczchok nevet adta. S ennek, mikor nagyranőtt és asszonyt hozott a házhoz, meghagyta az apa: — Elsőszülött fiadnak a Jákob nevet adjad és Jákob az ő fiát R'üvénnek nevezze és ha több fia lészen, Simonnak, Lévinek, Donnak nevezze a többit. Ahogy neki tetszik. És ezeknek fiai olyan nevet kapjanak, mint az ősidők R'üvénjének vagy Lévijének fiai, vagyis: Chanajch, Checzron, Kármi, stb. Ezzel azt akarom elérni, hogy késő unokáim is hadd tudják, hogy zsidó ősöktől származnak s hogy hűségesek maradjanak a Tórához. Akkor a legnagyobb veszélyben is mellettük lesz az i'teni segítség. Ez az én hagyatékom, örökröm.

Jiczchok az ő fiát — atyja óhajához hiven — Jákóbnak nevezte és Jákob, kinek több fia volt, az elsőszülöttjét R'üvénnek és ennek valamely öccsét Joszefnek nevezte. Spanyolosan Jozénak. Ez a Józé a mi történetünk hőse. Illetve a krónikáé, mely feljegyezte róla ezt a históriát:

*

Gyönyörű szál fiú volt Józé, az erőteljes férfiszépség typusa; világlátott ember is volt, mert ékszerkereskedő lévén, a Közel- s Távol-Keletet bejárta és Egyiptomban, sőt Indiában is megfordult. A sevillai előkelő világ csak őnála vett drágaköveket és gyöngyöket.

Egy tavaszi reggelen történt. Donna Ineznek, egyik ősnemes leánynak, akinél szebb nő Spanyolországban sem találtatott, mikor végigkocsikázott a városon, hirtelen szélroham kitépte kezéből a kendőjét; de még körül se nézett a szép donna, merre vitte a szél az ő holmiját és már oda is sietett melléje egy fiatal úr. És féltérdet hajtott, úgy nyujtotta fel a csipkecsodát a szép nőnek. Ez fejbiccentéssel megköszönte, majd megszólalt:

— Nemes ember ön, uram?

— Lovag vagyok. Már nagyapámat, don Izákot, lovaggá ütötte a király.

— Lovagi szolgálata is elárulta, hogy ön nemes ember és művelt úr. Nős-e, vagy nőtlen?

— Még nőtlen vagyok, donna.

— Neve?

— Don Józé Amerigo Elkána.

— Ah, az országos hírű ékszerész? Aki a királynénak is szállított már ékszert! Van-e néhány szép darabja számomra is?

— Van, nemes hölgyem, néhány nagyon szép brilliáns nyakékem.

— Elhozhatja holnap délelőtt, hogy megnézzem?

— Boldog leszek, ha bemutathatom készletemet.

— Akkor viszontlátásra, kedves lovagom, holnap tizenkét órakor, én nálam.

Másnap délben már a palota főbejáratánál donna Inez komornája várt rá. Felvezette a lépcsőkön és bekalauzolta a donnához egyik szalonba. Ez tetetlen örömmel fogadta. Elbeszélgetett egy darabig don Józéval, hogy ez ne higyje, hogy csak a kalmárt látja benne a nagyuri lány és csak azután szemlélte meg áruját és kiválasztott egy háromsoros nyakéket.

— Ennek mi az ára, kedves lovagom?

— Háromszáz dupla arany, donna.

— Nem is drága, kedves lovagom ... megveszem. Hanem tudja-e, lovag: én szeszélyes nő vagyok s ami ma nekem megtetszik, arra holnap — könnyen úgy lehet — már rá se tudok nézni. Lesz szíves hát, lovag s holnap ujból csak elhozza. Vajjon tetszik-e nekem holnap is?

— A legnagyobb készséggel, madonna.

Másnap megismétlődött a játék és harmadnap, negyednap szintén:

— Szeszélyes nő vagyok stb. .. lesz szíves hát, lovag s holnap ujból csak elhozza. Vajjon tetszik-e nekem holnap is?

Sokkal hamarabb, mint don Józé, értette meg a komorna a játékot. Nem az ékszerre gondolja a donna, vajjon tetszik-e neki holnap is, hanem magára don Józéra ... A tizedik vagy tizenkettedik napon végre így szólt donna Inez don Józéhoz:

— Sejti-e már, lovagom, miért kéretem önt annyiszor ide magamhoz? Hogy meggyőződést szerezzek saját magamról. S most már tudom, lovag, hogy tetszik nekem, nemcsak mulólag, de az egész életre ... Nem az ékszer, de ön, don Józé! Én szeretem önt, lovag és lehetetlen, hogy ön viszont ne szeressen. Legyen keresztény, mint én és egyesüljünk a legboldogabb életre.

— Ugy van, én is szeretem önt, donna — felelte Józé. De I'tenemet és vallásomat még jobban szeretem. Én nem lehetek keresztény, donna. Kivánja az életemet: az öné lesz, de hitemet már nem adom, az az I'tené.

— Tehát kereken visszautasít, don Józé?

— I'tenemet és hitemet nem hagyom el.

— Meggondolta ezt a rám nézve sorsdöntő kijelentést?

— Vérzik a szívem, de nem tehetek másképen.

— Köszönöm, don Józé .. .eltávozhat.

Másnap délelőtt elfogták és a főinkvizitor elé vezették:

—Az a vád ellened, don Józé, hogy becsmérelted és legyaláztad a keresztet.

— Lehetetlen, hogy azt tettem volna. I'tenfélő zsidó vagyok és nemcsak a zsidó erkölcs, de a zsidó törvény szerint is tilalmas, hogy más emberek vallását, vagy ennek szimbolumait gyalázzuk.

— Lépjen elő a tanu. Mondja el előtte is, hogy történt?

Spanyolfal mögül erre előlépett hideg fensőbbséggel donna Inez.

— Ugy történt, — mondta — hogy én megvettem ezt a nyaklláncot don Józétól s mikor arra kértem, hogy csináljon hozzá keresztet is, azt mondta, hogy azt nem teszi meg, mert ... mert megverné az I'ten, ha ő mint zsidó, csak hozzá is nyulna egy kereszthez.

— Igaz-e, don Józé, hogy donna Inez megvette tőled ezt a nyaklláncot?

— Ezt nem tagadom, ez igaz.

— Fél beismerés annyi, mint teljes és töredelmes vallomás. Bebizonyítottnak veszem hát azt is, hogy csakugyan becsmérelted a keresztet s ezért négy heti próbaidőre itéllek. Vagy keresztény leszel s ezzel jóváteszed szörnyüséges bűnödet, vagy a 29-ik napon máglyahalállal halsz meg.

— Akkor égettess meg akár ma is, mert én sohasem leszek hütelen a hitemhez.

— Óh, mondták ezt már mások is, utóbb mégis csak megrettentek a haláltól.

— Nem is voltak azok igazi zsidók. Igaz zsidó meghal az ő hitéért.

Don Józét nem börtönbe vetették, hanem tisztességes, sőt kényelmesen berendezett szobában helyezték el. Itt mindene megvolt, hadd lássa, hogy mégis csak jó élni, olvashatott is azt, amit akart s hogy könnyebben határozhassa el magát, ifjú lelkész járt be hozzá nap-nap után és beszélt a lelkére: tegye meg.

— Nem, — volt a megingathatatlan válasz, — ha meg kell halnom hitemért, hát meghalok ... a megmenekülést a haláltól: azt rábizom az egy élő I'tenre. Dédapám hagyta ránk örökül: ragaszkodjunk I'tenünkhöz és Tóránkhoz s akkor a legnagyobb veszélyben is mellettünk lesz az i'teni segítség.

BECKERT HUGÓ parókakészitő specialista
Speciális kivitel! **VII. DOB-UTCA 27** Speciális kivitel!
Elegáns paróka **fejhez simuló hártyavékony széllel,** csakis **valódi prima hullámos** hajból készitve.

A negyedik hét elején nem a megszokott lelkész, hanem más lelkész nyitott be Józéhoz. S ez alig akart hinni a szemének: donna Inez volt, lelkészi ruhában. „Hallgass rám, — könnyezett ez utóbbi, — szeretlek s te viszontszeretsz.. hát tedd meg. Most már megvan rá az okod, a nyomós ok: nem miattam hagyod el hitedet, hanem azért, hogy megmenekülj a haláltól."

— Neked is azt mondom, amit eddig a lelkésznek mondtam: a megmenekülést a haláltól: azt rábizom az egy élő I'tenre.

— Még csak öt napod van, Józé, hát gondold meg.

És másnap és harmadnap: már csak négy napod van hátra, már csak három nap ... Hiába! Nem használt se a könnyes szem, sem a könyörgés. ...

A huszonhetedik napon váratlan fordulat történt. A főinkvizitor maga elé vezettette don Józét s mikor ez belépett, egy zokogó, bünbánatos, megtört nőt látott: donna Inezt.

—Szigorú vagyok, don Józé, — így kezdte a főinkvizitor a beszédet — de csakis a bünösökre sujtok le. Az ártatlan embereket nem bántom. Te pedig ártatlan vagy s ezért felmentelek.

— Igenis, ő ártatlan, — ismételte meg donna Inez a vallomást. Ó, az egyedüli bünös én vagyok. Csak kigondoltam a vádat, mert lihegett bennem a bosszúvágy, s mind a mai napig azt hittem, hogy lesz erőm őt feláldoztatni, mert összetörte szívem minden reményét. De ma végleges elhagyott az erőm ... nem engedem, hogy meghaljon, akit szeretek ... inkább én szenvedjem el a legpéldásabb büntetést.

Mi is volt a dédapa öröke? Ragaszkodjunk I'tenünkhöz és Tóránkhoz s a legnagyobb veszélyben is mellettünk lesz az i'teni segítség.

Megjegyzi még a krónika, hogy don Józéból és donna Inezből utóbb egy pár lett. Elutaztak Keletre s donna Inez ott áttért az örökhagyó dédapa hitére.

Csermely Gyula.

Hol vannak a galiciánerek?

Ezen cím alatt adtunk hirt decemberi 3-i számunkban többek között a Vasvármegye törvényhatósági bizottságának nov. 29-i ülésében elhangzott zsidó-vitáról. Közöltük, hogy *Márkus László* szombathelyi nyilasvezér szenvedélyes hangon követelte, hogy Szombathelyen is rendezzenek galiciaiakat felkutató razziát. A nyilasvezérrel élesen szembeszállt *dr. Heimler Ernő*, végül az alispán és a főispán megnyugtató nyilatkozataival ért véget a vita.

Most küldték be szerkesztőségünknek a Márkus és dr. Heimler beszédeinek idevonatkozó teljes szövegét, mely felszólalások az azóta eltelt néhány hét dacára is még érdekelni fogják az olvasóközönséget.

*

Márkus László, tvh. biz. tag: ...Rá akarok mutatni arra, hogy a mi magyar fajtánk ezen a helyen, amit ezer év előtt vérrel szerzett meg, nem tud megélni, — kénytelen vándorbotot a kezébe venni. De amig az ország egyik részén a magyar faj kivándorol, a másik részén egy idegen faj bevándorol és elfoglalja a magyarság helyét. Ez a galiciai faj az, amely minden jólétet, vagyont magához kaparint, és kiszopolyozza a magyart. Ha a hetipiacra kimegyünk, azt látjuk, hogy ezeknek semmi sem drága, minden jó falatot ők vesznek meg. Könnyen telik nekik, mert a valutasibolásból, sacharincsempészésből vagyonokat szereznek. Ha az uccán megyünk, lépten-nyomon ilyen hosszú-szakállú galiciaival, és lobogó pajeszú bocherkákkal találkozunk, mert itt valami iskolájuk is van. Már ott tartunk ,hogy a várost is körülkerítették (célzás az érüvre — Szerk.) és Szombathelyből zsidó várost csináltak. Felhivom az alispán úr figyelmét erre a sáskahadra, tartson köztük olyan razziát, amilyent más városokban tartottak. Meg kell őket rezzenteni, akkor majd elrepülnek innen ezek a madarak. Ilyen értelmü sürgős és erélyes intézkedést kérek.

Dr. Heimler Ernő tvh. biz. tag: Nem szólaltam volna fel, ha Márkus biz. tag felszólalása és támadása nem hangzik el. De mint zsidó és magyar ember kénytelen vagyok erre nyiltan válaszolni. Mi zsidók megszoktuk, hogy ha a társadalomban valami hiba, fennakadás jelentkezik, ezért bennünket tesznek felelőssé. Már kétezer év óta viseljük a népek átkát mindenért, ami bármily vonatkozásban bajt jelent. Mi már nagyobb viharokkal is szembenéztünk, mint az a mozgalom, amelynek hulláma most e felszólalás révén ebbe a terembe is bejutott. És mégis itt vagyunk. Ha ez a felszólalás valamely kocsma udvarán, vagy a felszólalóhoz közelálló sajtóban hangzik el, egy szavam sem volna ellene, de az ellen tiltakozom, hogy ebben a teremben, ahol ilyen hangon eddig senki sem beszélt, valaki bizottsági tagságát arra használja, hogy uszító demagogiát folytasson olyanok ellen, akik mindig jó magyarok voltak, akik hazánkhoz, ennek berendezéséhez, kultúrájához ragaszkodnak. Tiltakozom az ellen, hogy azért, mert a felszólaló részéről galiciaiaknak nevezettek szakállt vagy pajeszt hordoznak, ezért őket már galiciaiknak tegyék meg. A felszólaló ép ugy tudja, mint más akárki, hogy ezek a szakállt és pajeszt kizáróan vallásos érzésből hordják, ép, ugy, mint más felekezetek egyes tagjai ugyancsak vallásosságból hordanak más viseletet. Ezek a galiciaiaknak nevezettek itt születtek ezen a magyar földön, és apáik is itt éltek. Ezektől a magyar hazához való hűséget megtagadni nem lehet. Valótlan rágalom, hogy ezek az emberek itt a magyarság vagy bárki zsirján meghiztak volna, és másnak kárán, vagy enélkül vagyonokat harácsoltak volna össze. Ezek a nyomorult zsidók a legfáradságosabb munkával keresik meg kenyerüket és nagy részük örül annak, ha ünnepére: szombatra valami jobb falathoz juthat. Rosszhiszemü állítás, hogy ezek vásárolják fel a piacot. Ez uszításnál nem egyéb. Ilyen uszítás a felszólalónak az a felhivása, hogy razzia rendeltessék el. Mi e tekintetben megelőztük a csak most razziázó városokat, mert a mult esztendő nyarán három hónapon át a főispán ur rendeletére olyan razzia volt itt ,amely még a vasuti állomáson is kiemelte a szakállas zsidókat. És ennek a nagy razziázásnak semmi olyan eredménye nem volt, hogy bárkit is galiciainak találtak volna. A felszólaló tehát ezzel az indítványával megkésett.

Márkus László: Az a kérdés, azonosítja-e magát ezekkel a galiciaiakkal?

Dr. Heimler Ernő: A legteljesebb mértékben azonosítom magam ezzel a sokat szenvedő, nyomorult zsidósággal, mert én is közéjük tartozom.

„BARBIEN" késnélküli borotválópor
minőségben utolérhetetlen
BARBIEN VEGYIPARI VÁLLALAT, Budapest, Király-u. 30. Tel.: 119-564.

Eredeti angol szövet-különlegességek **Kazár Nándor**
posztókereskedőnél V., Deák Ferenc-u 4. — Szombaton zárva

A Talmud mesterei

R. Chananjo b. Akasjo, R. Chananjo b. Akavjo, R. Chananjo is kfar Tefoim

*

A legismertebb közülük *R. Chananjó ben Aksajo.* Ismertté lett tanításával amellyel a *Perek*-et befejezni szoktuk: *„Róczó hakódajs bórüch hú l'zakkajsz esz jiszroél l'fikkoch hirbó lohem tajró ümiczvajsz, seneemar Hasém chófécz l'maan czidkaj jagdil tajró v'ja'dir* — I'ten óhajtotta, hogy Izráel érdemeket szerezzen, ezért szaporított számára tanokat és parancsolatokat, mint ahogy irva van: az *Örökkévaló óhajtotta az Ő igazsága kedvéért naggyá tenni a Tant és hatalmassá.*

Ennél a gyakran idézett mondásnál tulajdonképen nem értjük, hogyan következik a próféta szavából a tanaita tanítása? Ha azonban behatóbb pillantást vetünk Jesájó 42. fejezetére, ahonnan ez az ige véve van, megértjük. A próféta ostorozza a 19. versben a népet, hogy vakok és süketek, de az ő szemükben „ki olyan vak mint a tökéletes és ki olyan vak mint az Örökkévaló szolgája" és nem akarják belátni, hogy (21. vers) „az Örökkévaló a Tant és a rendeleteket, I'ten szolgájának, azaz a valláshoz ragaszkodó Izráelnek igazsága, érdemszerzése céljából adta". Tehát „l'maan czidkaj" nem I'tenre, hanem szolgájára Izraelre vonatkozik.

Hogy ez a tanaita mikor élt azt csak onnan tudjuk, hogy a Tajszeftóban háromszor van megemlítve és szavai Rabbi Akiba véleményére reagálnak (Széfer Hajüchszin) amiből következik, hogy vagy kortársa, vagy nem sokkal Rabbi Akiba halála után élt, tehát a II. század közepe körül.

S igy kortársa lehetett a másik Rabbi Chananjónak.

*

„Majéd-koton" traktátus 21. lapján tanuljuk:

— Ezek a dolgok amelyektől el van tiltva a gyászoló: nem szabad dolgoznia, fürödnie, tiltva van neki tanulni a Tórában, a prófétákban, a szentiratokban, nem szabad neki tanulni misnót sem halóchot, sem agódót, de ha többek rászorulnak az előadására akkor ne tartozkodjék ettől. És történt, hogy meghalt a fia. R. Jajszénak, de ő mégis bement a bészhamidrosba és egész nap előadott. Rabbó bar-bar Chónót is haláleset érte, gondolta hogy nem tartja meg az előadását, de akkor Rabbi Chananjó mondta: ha sokan szorulnak rá, ne tartozkodjék az előadástól. Azt hitte hogy rendes szokás szerint hirnököt állíthat, aki csendben mondott szavait harsányan kihirdeti a tanház hallgatóságának. Amire *Ráv* idézett egy tanítást, mely szerint ezt nem szabad. Dehát akkor, hogy lehet intézni a dolgot? Felelet: Rabbi Jehüdó ben Iloinak meghalt a fia, Rabbi Jehüdó bement a bészhamidrosba, oda bement Rabbi Chananjó ben Akavjó is. Rabbi Jehüdó suttogva szólt Rabbi Chananjóhoz, ez tovább adta a hirnöknek aki azután a közönség előtt hangosan kifejtette a tanítást.

Ebből tehát látjuk, hogy Rabbi Akivó egyik legelső tanítványának kortársa volt. Egyik halachikus tételéből azt látjuk, hogy Tevárjó városában élt mert a Talmud elmondja, (Erüvin 87) hogy Tevárjó embereinek megengedte, hogy szombaton a tiberási tengerbe (Genezaret tavába) nyuló gerendából merítsenek vizet.

Rabbi Chananjo ben Akavjóval kapcsolatban megemlíthetjük még a misnát K'szübajsz 75. lapján. Ott arról van szó, hogyha egy nő férjhez ment és azután eladta a még házassága előtt szerzett birtokát, Rabbon Gamliél szerint az eladás érvényes és a férj nem követelheti vissza a vevőtől a birtokot. Mondta erre Rabbi Chananjó ben Akavjó, szóltak R. Gamliélnek: ha joga van az asszonyra házasság után, ne legyen joga birtokaihoz? Erre azt felelte nekik R. Gamliél: röstelkedünk a házassága után szerzett birtokaira vonatkozólag, hogy a bölcsek teljes rendelkezési jogot adtak a férjnek reájuk és Ti még a régieket is ide akarnátok csatolni?

*

A harmadik R. Chananjóról azt tudjuk, hogy egy Tefóim nevű faluból volt és egy aggadikus mondásáról ismert (Jalküt Haazinű.) Ez a magyarázat vonatkozik *Háázinű* szakaszának e szavaira: *„Lű chochmű jaszkilű zajsz... échó jirdajf echod elef... im laj ki czürom m'chorom vahasém hiszgirom* — ha okosak volnának belátnák ezt, tekintenének sorsukra; miképen üldözhet egy ember ezret és kettő miképen futamithat meg tizezret, hacsak nem adta el őket az ő védőjük és az Örökkévaló nem szolgáltatta ki őket". Az utolsó kifejezés *(hiszgirom)* előfordul, amikor a kajhén valakit kizár tisztátalansága miatt, ez értendő itt is, hogy *lelki tisztátalanság* miatt következett be a büntetés — tanítja Rabbi Chananjo is kfar Tefóim.

Orth. kóser házikoszt
házhoz szállítva **Mandel, Garai-tér 17**
Telefon 145-077. (A már rég elismert hévizi Mandel vendéglős.)

PARÓKÁT
legszebb kivitelben készít hullámosított hajból; javítást, ondolálást olcsón vállal
HEISZ JENŐNÉ
parókakészítő és női fodrász,
Budapest, Király-u. 53.

És jönnek ujak...

Ujabb csoportok indulnak utnak,
Nem a régiek helyét töltik be...
Azok most is uton vannak, futnak,
S szemük bámul a jövő — semmibe...

Ujak ezek, sosem próbálták még
A vándorlások fájó kenyerét —
Babylon lidérce elmult már rég,
S a gyülölet elveszté erejét...

Babylon, Róma: mindkettő elmult,
A Germán-zsarátnok is hamvad már...
Mit évszázadok haragja feldult,
Arra most béke és nyugalom vár... —

Igy gondolkodtak; igy is éltek ők.
Világ zaja nem zavarta őket...
És a zsidóság egét kémlelők,
Nem láttak soha sötét felhőket...

Ámde sorsunk a végzet haragja:
Minden szeszélyét mibennünk éli...
Másokat becéz, ha meg is marja,
De a Gonoszt mindig bennünk véli...

...és jönnek ujak... sok, sok százezrek,
Az élet naposabb oldaláról.
S vándorbottal kezükben már zengnek,
a zsidó jövő szebb korszakáról...

BAUMANN HERMANN.

MEGLEPŐ UJITÁS! **A paróka már nem öregit, mert a legujabb modellek csinosak és fiatalosak. Csakis natur hullámos hajból a cég titkos ejárása szerint tökéletesen fejhez simuló hártyavékony széllel készitve.**
Piechnik és Mecht!
IV., Váci-utca 18. **ELEGÁNS!** **FIATALOS!**

A nagy stadlon

Elbeszélés a XVI. századból, Lehmann nyomán. **45**

Az őrgrófnő ugy nézett a két emberre, mintha meglennének őrülve. Erre R. Joselmann elmondotta, mijáratban vannak, kétszáz zsidó emberről van szó, akiknek életére tör Vogler kancellár.

— Ez a csunya emberke, aki olyan fösvény és pénzvágyó, ez tesz ilyesmiket? De folytassa csak.

— Főméltóságú asszonyunk! Éppen ő, a mi testvéreink legelkeseredettebb ellensége.

— És valóban nekem akarjátok ezt a fejedelmi ékszert ajándékozni, ha az őrgrófot meg fogom kérni arra, hogy ennek a csúfságnak ne tegye meg az akaratát?

A két küldött mélyen meghajol.

— Várjatok itt — szólt az őrgrófnő — én bemegyek a férjemhez és mindjárt hivatlak benneteket.

Be is ment az őrgróf lakosztályába, ahol éppen *Seckendorf* főtanácsos volt jelen.

— Nézd csak fiam, szólt a fiatalasszony élénken, milyen ajándékot kaptam!

— Arany melldísz, nagyszerű olasz munka, talán Cellintől való? — mondta az őrgróf.

— Igen, igen, ugy hivják a mestert.

— És ezt ajándékozták neked? Ki az, aki ilyen fejedelmi ajándékot tud adni?

— Találd ki!

— Talán Joachim nagybátyám Berlinben? Ha igen, nem szabad elfogadni. *Timeo Danaos!*

— Mit jelent ez?

— Ez azt jelenti: „félek a Danaoktól, még hogyha ajándékot is adnak". Ezt arra mondják, ha az ajándékozó be akarja hizelegni magát és valami veszélyeset akar elérni. Ugyanis Joachim nagybátyám arra igyekszik, hogy egész Bradenburg egy kézbe kerüljön és igy elveszíteném én az én tartományomat.

— Tudja-e legkegyelmesebb uram, szólt a főtanácsos, hogy Főméltóságod közelében van egy férfiú, aki ezeket a törekvéseket támogatja és az a különös, hogy ez az ember, uralkodójának bizalmát korlátlanul, de érdemtelenül birja!

— Vigyázz, kérlek, szólt az őrgróf komolyan. Súlyos vád az, amit most emelsz és amit neked be kell bizonyítanod. És te, fiam — fordult a feleségéhez — mondd meg, tulajdonképen honnan kaptad ezt az ajándékot? Csak nem fivéremtől, a würzburgi prépostól?

Erre az őrgróf elkezdett kacagni saját állításán, mert a würzburgi prépost hires volt fukarságáról, azonfelül, haragudott is fivérére, mivel a protestantizmus előharcosaihoz tartozott és gyülölte a szászországi feleségét, mert apja és fivérei ugyancsak Luther hiveihez tartoznak.

— Hát nem találtad el — válaszolt végre az őrgrófnő. Két vándor ember adta ezt nekem, nem kivánnak érte semmit, csak azt, hogy fogadd őket. A főtanácsos lesz szives őket behivni, az én szobámban várakoznak.

Seckendorf alkancellár dr. Heller által informálva volt az ügyről, amiért nem is várta az őrgróf hozzájárulását ,hanem kiment és behivta a két férfiút. Közben az őrgróf, aki igen járatos műértő volt, hosszasan figyelte és műértő szemmel nézte a Cellini által készített ékszert.

Amikor az őrgróf a belépőket meglátta, örömmel fölkiáltott:

— Kedves Joselin, hisz mi jó ismerősök vagyunk az augsburgi birodalmi gyülés óta. Hiszen kollégák vagyunk. Te is fejedelem vagy, a zsidók főparancsnoka! Nagy kegyben is állasz a mi hatalmas császárunknál! Foglalj helyet, ugy fogunk tárgyalni, mint fejedelem fejedelemmel. Tudom miért jöttél. A sziléziaiak ügyében. Tudom mit akarsz mondani! Egy ostoba, utálatos és aljas hazugság, — ez az egész vád. Ezt már elmondta nekem Magyarországon Imre barátom, az elhunyt II. Lajos királynak pénzügyi tanácsadója. (Szerencsés Imréről van szó, aki később kitért, majd halála előtt visszatért a zsidósághoz. Szerk.) de az én kancellárom azt mondja, hogy ez nem tartozik reám; ők vallottak és ennek alapján jogunk van őket elégetni és vagyonukat a kincstár részére bevonni.

— Főméltóságú Uram! Elsősorban köszönöm a kedves fogadtatást. Köszönöm kegyességét, hogy ugy akar én velem — egy elnyomott osztály képviselőjével — tárgyalni, mint kartárssal. Éppen ezért engedje meg, hogy tanácsot adjak. Legkegyelmesebb uram túlságos nagy bizalommal viseltetik kancellárja irányában. Amikor idevezető uton Ansbachnál megszálltunk, találkoztunk őrgrófsági szolgákkal, akik elmondták, hogy Berlinbe lovagolnak és viszik a kancellár leveleit...

— Menydörgős mennykő... — kiáltott föl az őrgróf, — hisz az borzasztó dolog, amiről te beszélsz. Seckendorf, rögtön menj Hellerhez, rendeld el, hogy üldözzék a két lovast és vegyék el tőlük a leveleket! Ha ez igaz, amit a kancellárról mondanak, akkor meg fogja járni.

Erre odafordult R. Joselmannhoz:

— Köszönöm neked, barátom. De azért a sziléziaiakat nem engedhetem szabadon, hiszen mindent bevallottak. Jogom van vagyonukat elvenni és kincstárom üres...

— Főméltóságú uram. Fölajánlunk 600 arany forintot és bocsássa szabadon az ártatlanokat.

— Fiam — szólt az őrgrófnő — tedd meg kedvemért!

— Ezt igy nem tehetem. Aláirtam három halálos itéletet. De nem bánom, a többi kétszázat szabadon bocsátom, ha megkapom a 600 aranyat.

A két küldöttnek ezzel meg kellett elégednie. Közben kiderült a kancellár hütlensége, fogságba vetették, az uj kancellár Ratiborba gyorsfutárt küldött, hogy bocsássák szabadon a bebörtönzötteket. A három ártatlan ember számára későn jött a kegyelem. A többieket szabadonbocsájtották és kihirdették az országban, hogy az őrgróf meggyőződött a vérvád ostobaságáról és aljas voltáról.

*

Rettenetesen súlyos volt az adóteher, amellyel az akkori uralkodók, nemesek és papok, a megtürt zsidókat terhelték. Ennek következtében rendkívül nehéz feladat volt ezt a nyomasztó terhet egyenletesen elosztani és igazság szerint behajtani az adót. A fejedelmek egy tételben vetették ki a fizetendő összeget és a behajtást a zsidóság vezetőire bizva, egyáltalában nem törődtek vele, milyen módon osztják föl a részesedést. Ez a körülmény mindenféle viszálykodásnak és pereskedésnek lett az oka. Mindenki megkárosítva érezte magát, azt hitte, hogy a másik rovására jobban megterhelték. Nemcsak az egyének között, hanem az egyes községek között is állandósult a feszültség. Lényegében véve mindenkinek igaza volt, de mivelhogy segíteni nem lehetett a dolgon, a hatalmasak ellen nem lehetett tenni semmit sem, sóhajtva és kétségbeesve hordozták az igát. Csak néha robbant ki az elkeseredés és ilyenkor sok bajt okozott.

1535-ben a csehországi zsidók között ez az adó körüli viszálykodás a tetőpontjára lépett. Ferdinánd király az ő cseh helytartója *gróf Thun* után elképzelhetetlen adóval sujtotta a megtűrteket. Az egész adóbehajtást a prágai hitközség képviselőinek nyakára sózták. Természetesen az összes vidéki hitközségek azt kiáltották, hogy Prága kiméli magát. Különösen *Horowitz* hitközsége, amely akkor igen tekintélyes helyet foglalt el Csehországban, tiltakozott az adóelosztás ellen. Olyan nagy volt az elkeseredés, hogy elhatározták, hogy felvonulnak Prágába és tüntetni fognak.

(Folyt. köv.)

HIREK

NAPTÁR

Sabbosz Síró, Bsalach, Svat 13
Gyertyagyujtas (Bpest) : 4.10
שבת kimenetele „ : 5.05

— Hétfő: Chamisó-ószor Bisvot —

Igen kérjük tisztelt előfizetőinket, hogy a lejárt előfizetéseiket késedelem nélkül megujítani sziveskedjenek.

Azon tisztelt olvasóinknak, akiknek előfizetése már hosszabb idő óta lejárt és legkésőbb f. hó 18-ig meg nem ujítják, kénytelenek leszünk a lap további küldését már a jövő heti számnál beszüntetni.

— **Segélyszervezet a ruszinszkói zsidó nyomor leküzdésére.** Munkácson megalakult a ruszinszkói zsidók szocialis segélyszervezete, az országrész összes hitközségei, számos zsidó intézményei, valamint az ungvári orth. iroda képviselőinek részvételével. Az országos elnökség tagjai: Dr. László Gyula, Stern Fülöp, Stern Mór (Ungvár), dr. Spiegel, Roth Mór (Munkács), Kroó Béla képviselő (Beregszász) stb. Elnöki tanács: Schönberger irodai elnök (Ungvár), Weisz Ferenc bankigazgató (Beregszász) stb.

— **A nyírbátori főrabbi felhívása.** Teitelbaum főrabbi felhívást bocsátott ki a Nyírbátorhoz szomszédos *Nyírvasvári* község ősrégi zsidó temetője ügyében. Ez a sírkert, ahol néhai szentéletű jámborok alusszák örök álmukat, minden kerités nélkül áll, minek folytán a sirok és emlékművek a felelőtlen elemek prédájának vannak kitéve. A község áldozathozatalra való képtelensége folytán a főrabbi felhívással fordul a temetőben pihenő nagyhirű jámborok utódaihoz és tisztelőihez: *járuljanak hozzá felajánlásaikkal és rendezzenek gyüjtéseket ismerőseik körében egy megfelelő védőkerités felépítéséhez!* Az összegek a cél megjelölése mellett *Teitelbaum Naftali főrabbi, Nyírbátor,* címre küldhetők.

— **A fehérgyarmati saszchevra** Tévész 22-én a medicsöült R. Smüél Dovid Jungreisz főrabbija Jahrzeitján tartotta évi sasz-szijümjét, Blau Dávid és Weinberger Henrik rendezésében. A 120 teritékes szijüm-banketten Günczler főrabbi, Jungreisz nyirmeggyesi főrabbi, Jungreisz fehérgyarmati dájon, Blau Dávid mondott Tóra-igéket.

— **A Nobel-díjas Henry Dale a zsidóságról.** Londonból jelentik: Sir Henry Dale, a legfőbb angol orvoskutató intézet igazgatója, aki tavaly a grázi Otto Lőwy professzorral egyetemben megkapta a Nobel-díjat, a napokban a londoni zsidó orvosegyesület meghívására beszédet tartott, amelyen a zsidóknak az orvostudomány körüli érdemeiről beszélt. Kihangsúlyozta egyben a zsidóság modern tragikumát. Samson Wright professzor, a Zsidó Alapok elnöke válaszában hangsúlyozta, hogy a zsidó tragédiát minden jó zsidó és minden igazságosan gondolkodó ember átérzi. Anglia sokkal többet tett a kizavart zsidó tudósokért, mint bármely más ország. Ez élteti a zsidóságban a hitet, hogy Angolország folytatni fogja az emberiség és a haladás ügyét.

— **Lengyel-francia egyezmény, madagaszkári zsidó telepítés ügyében(?)** Londonból jelentik: Az „Evening Standard" cimü lap diplomáciai tudósítója írja, hogy a lengyel és francia kormány között egyezmény jött létre, melynek értelmében Madagaszkárt megnyitják a lengyelországi zsidó kivándorlók számára. Franciaország eszerint 30.000 lengyel zsidó letelepítéséhez járult hozzá.

— **Az ibrányi orth. hitközség** a köv. tisztikart választotta: Csillag Béla elnök, Friedmann Sámuel alelnök, Rosenwasser Dezső pénztárnok. Választmány: Kritzler M., Diamant M., ifj. Friedmann J., Diamant I., Lichtmann A., póttagok Klein H., Goldner A., Roth M.

— **Értesítés.** A VII. Erzsébet-körút 34. sz. imaház vezetősége közli, hogy az imaházban minden szombaton délelőtt ¼12—12 között zsidó történelmi előadást tart Hoffmann M. Simon rabbi. Előadás után mincho-ima.

ארמה׳ כשר

Karmel Pensió Friedmann Józsefné

Budapest, Andrássy-út 43.
Telefon: 1-289-67.

Elsőrendű villamos és autóbuszösszeköttetés a város minden irányában.

Modern kényelemmel berendezett folyóvizes szobák, elsőrangú — kivánatra diétás — konyha.

Referencia:

Bpesti orth. rabbiság

— **Palesztina felosztása körül.** A mult héten közzétette az angol kormány az új „Fehér könyvet" Palesztina ügyében. *Az angol kormánynyilatkozat szabad kezet ad a Palesztinába küldendő új vizsgálóbizottságnak a felosztási terv módositására.* A „Fehér könyv" után itélve még évek fognak eltelni, amíg végleges megoldásra jut a Palesztina-probléma!

— **Egy 107 éves lengyel-zsidó szabadsághős halála.** Varsói távirat szerint elhunyt Plockban a 107 éves *Gawron Ábrahám,* aki résztvett az 1863-i lengyel felkelésben és hősiességének elismeréséül számos kitüntetést kapott.

— **A sárvári orth. hitközség** új tisztikara: Berger Antal elnök, Friebert Lajos alelnök, Lövin Adolf és Krausz Simon gondnokok, Guttmann József pénztáros, Lövinger Albert ellenőr. Képviselők: Berkovics M., Berger S., Fischer Gy., Fischer E., Flesch H., Lővinger D., Lessinger S., Pollák M., Spiegel V., Spiegel H., Schwarcz A., Schiller K.

— **Esküvő a temetőben.** Nemrég esküvő folyt le a munkácsi zsidó temetőben, ahol a fiatal munkácsi főrabbi egy szegény zsidó párt adott össze. A misztikus esküvőn, melyet a tifusz-epidémia elhárítása céljából rendeztek a temetőben, igen nagy nézőközönség vett részt, akik az esküvő után az eltört pohár csengését, csengő pénzadománnyal is kiegészítették. A fiatal, de szegény pár számára így tekintélyes összeg gyült egybe . . .

— **Orth. hitélet Zomborban.** Annak idején jelentette a *Zsidó Ujság,* hogy ebben a Jugoszláviához csatolt városban pár év előtt orthodox hitközség alakult. Az új orth. hitközség örvendetes fejlődésnek indult és most a következőt jelentik onnan: „Hitközségünk egyik neves tagja Breiner Károly Széfer Tajrót adományozott templomunknak, a Tóra-avatás aktusa a napokban folyt le impozáns módon. Az ünnepi beszédet Deutsch Mózes szabadkai főrabbi tartotta az utolsó helyig zsufolt zsinagógában, ahol a neológ hitközség clőkelőségei is megjelentek. A szabadkai főrabbi mesteri módon ecsetelte a Tóra-avatás jelentőségét a szépen fejlődő hitközségben, melynél megvannak adva az auspiciumok, hogy idővel egy orth. mintahitközség lesz belőle. A banketten Deutsch Sámuel és Engländer Izsák (Szabadka) beszéltek."

— **A bpesti orth. leányegyletben** a mult szombaton Deutsch Lujza adott elő.

Orth. כשר kakaó és csokoládé a legfinomabb kivitelben.

Keksz, levestészták és ostyaáruk. Diabetikusok részére

„levegő" kenyér Elsőrendű dessert és különlegességek

WEISZ MÓR

orthodox kóser keksz, kétszersült, és süteménygyára, Budapest, VII., Dob-utca 22. Telefon: 1-423-65

— **Rabbik korpótléka.** Mult számunkban jelentettük, hogy a kultuszminiszter január 1.-ével öt százalékkal felemelte a lelkészi korpótlékot. Jelzett hirünk utolsó mondatából sajtóhiba folytán egy szó kimaradt, miáltal a mondat, éppen megfordított értelmet kapott. Az 5%-os emelés ugyanis *valamennyi* korpótlékot élvező rabbi javára szolgál.

— **Elhunyt a régi tokaji Rebbeczen.** Lapzárta után vesszük a gyászhírt, hogy Budapesten elhunyt a megdicsöült nagynevü *R. Akivo Strasser* z. c. l. tokaji főrabbi özvegye, 74 éves korában. A Boldogultat hazavitték Tokajba, ahol január 10-én, hétfőn nagy részvét és hespédim mellett helyezték örök nyugalomra.

— **A balkányi orth. hitközség választásai:** Klein Zoltán elnök, Csillag Herman alelnök, Niederman Ernő iskolaszéki elnök, Berkovits Lajos gondnok, Klein Simon II. gondnok, Sz. Klein Sámuel pénztárnok, Stern Farkas tb. jegyző. Választmány: Klein Sámuel, Fried Dezső, Niederman Ernő, Roth Miklós, Popper Ármin, Reichman Vilmos, Horovitz Sámuel, Salgó Béla, Ungár Dávid, Popper Vilmos.

— **Az abaujszántói orth. nőegylet** közgyülésén Fried Menyhértné elnök üdvözlő beszéde után özv. Eisler Béláné alelnök tartotta az évi beszámolót. Az ezt követő műsoros teaestélyen dr. Linder Kálmánné rendezésében sikerrel szerepeltek: Rosenberg Antalné, Schwarcz Ernőné, Landsmann Arnoldné, Princz Dánielné, Fried Lenke, Eisler Klára, Kain Lenke, Forgács Magda, Feigenbaum Lilly, Székely Klára.

x **Pollák Sarolta kozmetikus, Bpest, Andrássy-út 32.** Szépségápolás. Végleges villanyos szőrtelenítés. Szemölcsirtás. Quarz. **„Miracle"** szépségápoló szerek házi ápolásának bemutatása díjtalan. Vidékre utasitással. **Miracle** szőrtelenítőszer hatása bámulatos! (Prospektus.)

Hölgyek figyelmébe!

Kelengye, pizsama, pongyola legizlésesebben jutánvosan készül

Berkovits Magda

fehérneműszalonjában, Bpest, Liszt Ferenc-tér 5.II.3.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszeráruk legmegbizhatóbb vétel és eladási forrása **GESTETTNER IMRE, Ujpest,** Király-u. 47. Budapesti telefon 2—945—60. Ékszertőzsdetag.

SZÖRME SZÜKSÉGLETÉT STERN SZŰCS SZALONJÁBAN SZEREZZE BE

Szombaton zárva.

BUDAPEST

DOROTTYA UTCA 9.

TELEFON: 182-351

Rendelések, átalakitások, prémezések, legfinomabb minőség és kivitelben.

Legujabb

a romániai eseményekről

Nagyvárad, jan. 9. Szombaton iktatták be hivatalába a város új polgármesterét *Mangrát,* aki az üdvözlése elé járult küldöttségnek a köv. mondotta programjáról: *Elérkezett az ideje annak, hogy a zsidók Grosswardeinjából a románok Oradeáját teremtsünk. Ez a város leginkább került a zsidók befolyása alá, akik nélkül a gazdasági élet irányitását eddig nem lehetett elképzelni. Husz év alatt sok zsidó jutott itt állampolgárságí joghoz és meg nem engedett módon fejtett ki versenyt a románokkal szemben. Az új városi tanács reparálni akarja a mult hibáit. Különös súlyt akar fektetni a román városrészre és törvényes eszközökkel akarja megvalósitani ebben a városban is a kormány programját: Románia a románoké.*

Bukarest, jan. 10. A román főváros rendősége megkezdte az idegenek fokozottabb ellenőrzését. Azokat az „idegeneket," akiknek okmányai nincsenek teljesen rendben, huszonnégy óra alatt kiutasítják.

Páris, jan. 10. A francia külügyminisztérium szombaton fogadta a franciaországi zsidó társaságok szövetségének és a Romániából származó izraeliták szövetségének küldöttségét.

Jesivákat Támogató Egyesület „Tomché Jesivész" Győr

(Postacsekkszám 40.530.)

KIMUTATÁS

a legutóbbi (1937. november 5.) VI. sz. kimutatás óta érkezett „Tomché Jesivész Sabbosz"- és egyéb templomi felajánlásokról:

Bököny 5.50, *Celldömölk* kongr. 5.

Celldömölk orth.: Kosztelitz Adolf 15.90, Klein Vilmos 11.88, Singer Béla 10, Hoffmann Mór 6.90, Neumann Károly 6.78, Weiler Jenő 6.60, Lessinger Ottó 6.20, Roth Dezső 5.40, Singer Mihály 4.80, Breuer Samu 4.70, Reinitz Lajos 4.60, Márton Pál 4.30, Brandl Jenő 3.24, Gottlieb Izidor 3.16, Deutsch Mór 3.10, Buchsbaum Béla, Spitzer Gyula 3—3, Lusztig Fer. 2.68, Kálmán Mór 2.50, Lusztig Márt. 2.42, Deutsch Béla 2, Weiler J. 1.80, Wolf J. 1.70, Segall W. 1.68, Steiner S. 1.58, Kosztelitz M., Lőwinger E., Spitzer A. 1.50—1.50, Weiler R 1.18, Brandl S. 1.10, Fischer E., Grünberger A., Kosztelitz B., Löbl O., Roth I., Salzer I., N. N. 1—1, kisebb ad. 1.22. *Összesen: P 134.62.*

Csögle: Jakab L. 1.50, Jakab I. 1, Bodner H., Bretter D. 0.50—0.50. *Össz.: P 3.50.*

Döbrököz 4.50, *Debrecen* szefard 18.

Derecske: Kohn Herman főrabbi 1, Rubin Sal. 5, Groszmann Lipót, Rosenbaum Géza 2—2, Basch I., Bauer J. Bauer V., Berkovits B. Csillag M., id. Katz S., Klein H., Meisner S., Schönfeld A., Seelfreund J., Weinberger S., Weisz B., Weisz J., Wohlberg J. 1—1, kisebb ad. 16. *Összesen P 40.—*

Erdőtelek 7.50.

Edelény: Szoffer Tóbiás 10, Salamonovits József 5, Glattstein Ferenc, Glattstein Herman, Lefkovits Miksa 3—3, Gärtner Sánd., Herskovits Farkas, Klein Sánd., Krausz Sánd., Mogyorós Miksa, Reich Henr., Rosenberg Herm., Salamonovits Jenő, Schiff László 2—2, Lichtig I. 1.50, Molnár Zs. 1.18, Blasz M., Ehrlich D., Engländer H., Fischmann H., Glattstein S., Glück J., Klafter M., Müller M., Pressburger (Szirák), Rosenfeld M., Scher K., Weinmann E., Weiszberger I. 1—1, kisebb ad. 2. *Össz.: P 59.68.*

Füzesabony a már kimutatott összeg részletezése: Heller Elek, Schlosser Kálmán, Singer Mihály, Weinstock József, Weisz Jenő, ifj Weisz József 2—2, Friedmann D., Friedmann I., Goldschild J., Grünbaum I., Grünblum B., Moskovits J., id. Schwartz J., Spitzer S., Steinberg L., Weisz Jak., ifj. Weisz Zs. 1—1, kisebb ad 7.36. *Összesen P 30.36.*

Gacsály 6, *Gergelyi-Ugornya* II. küld. 5.50.

Hajduböszörmény 54.27, *Hatvan* 20, *Hodász* hitk. I. részl. 22.18, jesiva 5. *Hőgyész* 26.—

Hejőcsaba: Groszmann L. főrabbi 4, Kertész Gyula 13, Preisz József 10, Czeisler Gyula 7, Kertész Lajos 6.30, Seelenfreund Adolf 6, Sauber Ignác 4.54, Groszmann Mór 4.30, Czeisler József, Fekete Imre 4—4, Bein Ferenc, Fried Sánd., Friedmann Miksa 3—3, Breuer L., Frommer B., Preisz S., Reisner P., Roth M., Weiszberger H. 2—2, Klein B., London Z. 1.50—1.50. Groszmann L. 1. *Összesen P 88.14.*

Iván 23.42, *Kalocsa* 15.37, *Kemence* 5, *Kisar* 7.50, *Kiskőrös* II. részl. 150 (már kimut. 120.50) összesen 270.50, *Kunmadaras* 50, *Lövő* 14, *Mágocs* 24.92, *Mándok* 60, *Mátészalka* Fisch rabbi imaháza I. részl. 14, *Miskolc* szef. imaegyesület 60, Lefkovits Mór imaháza 18.70.

Magyargencs: Deutsch M., Katz J. 3.50—3.50, Hoffmann H. 2.50, Wolf A. 1.70, Winkler S. 1, kisebb ad. 1.80. *Összesen: P 14.—*

(Folyt. köv.)

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betükből 32 fillér. Állástkeresőknél 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegekben is.

A biharnagybajomi orth. hitközség kellemeshangú *sajchet übajdek mümche v'jóré somájim-ot keres.* Próbára kizárólag meghivottak bocsáttatnak.

Apró hirdetések

VALLÁSOS gyermekszerető leányt vagy asszonyt keresek kis családhoz. Családtagnak tekintjük. Reiner Pál, Gesztely.

RŐFÖS- és divatáru segédet február 1-re felveszek. Megbízható, szombattartó, önállóan kiszolgáló ajánlkozók közöljék fizetési igényüket és eddigi működésüket. Kirakatrendező előnyben. Perlstein Adolf, Szerencs.

Jeligés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

SZÜLŐK FIGYELMÉBE! Csekély fizetésért elvállalom 1—2 gyermeknek napi egyórai elemi vagy polgári iskolai tantárgyak korrepetálását, valamint héber tárgyak, továbbá kotta és hegedü tanítását. Holländer Zoltán tanítóképzős, Bp., Rökk Szilárd-u. 26.

SZOMBATTARTÓ fiatal segédet azonnalra felveszek rőfös- és füszerüzletembe. Fisch Vilmos, Tiszaszentimre.

59 ÉVES jómegjelenésű intelligens, jómódú gyermeknélküli özvegy talmidchóchom elvenne jó családból való szigorúan vallásos idősebb leányt, vagy 40—50 körüli özvegyasszonyt. „Nemes élet" jelige.

MELYIK jószívű, gyermektelen rabbi, vagy ben tajró, venne nevelésbe, vagy örökbe, egy szegény lamdon nyolcéves, egészséges, sikerült kisfiát? „Nagy miczvó" jelige.

17 ÉVES fiamat szombattartó rőfös vagy vasüzletbe tanulónak adnám teljes ellátásért. Cím: Wieder Sámuel metsző, Szikszó.

FORGALMAS helyen levő orth. kávézó-étkező családi okból átadó. Esetleg berendezés eladó. Rombach-utca 4.

BENŐSÜLNE vidéki üzletbe minden információt kibíró 34 éves orth. fiatalember. „Parnósze" jelige.

SIKERÜLT, szép, csinos 27 éves leányomnak megfelelő hozománnyal keresek vallásos fiatalembert, lehetőleg bőrkereskedőt. „Komoly" jelige.

HAVI 120—150 P-t jövedelmező kóser tejcsarnok, tejmasgiachsággal egybekötve, családi ügy miatt 600 P készpénzért teljes felszereléssel azonnal átadó. Érdeklődés e címen: Kaufmann Izsák, Kapuvár.

Jeligés hirdetések feladóinak címét diszkrécióban tartjuk.

FÉRJHEZ adnám csinos, intelligens, háziás leányomat ötezerrel, biztos existenciával rendelkező fiatalemberhez. Jelige: „25—26."

DISZKRÉT házasságközvetítés jobb családokban; Kornfeld A. Dávid irodája, VII., Kaziczy-u. 54. (Válaszbélyeg.)

Középeurópai egyedárúsítás elsőrendü
ווילנער ש״ס, רמב״ם, טורים
או״ח, יו״ד, משניות, חומשים וכו׳
erős bőrkötésben. Ugyancsak mindenféle használt sz'fórim állandóan raktáron. Moskovits Adolf, Debrecen, Pásti-utca 2. (Ugyanott hajnagykereskedés és kész parókák, viszonteladóknak is.)

GYERMEKSZERETŐ jól főző orth. szakácsnőt *azonnalra* keresek. Németül beszélő előnyben. Rosenfeld József fakereskedő, Győr.

Egyéni frizurákat legszebben és legolcsóbban készít, javítást, ondolálást olcsón vállal:
Weinstock Rózsi parókakészítő
Sátoraljaujhely, Rákóczi-u. 26.

HEIDEN JENŐ
OPTIKA—FOTÓ
Budapest, VII., Király-utca 21. szám.
Telefon: 1-381-10. Szombaton zárva.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronkint 1 P)

Schwartz Mancika Balassagyarmat, *Reichmann Ignác* Budapest jegyesek.

Stern Ella, Stern B. Sámuel z. c. I. leánya és *Csillag Artur* jan. 16-án vasárnap d. u. ½3-kor tartják esküvőjüket a Kazinczy-templomban.

Schütz Ilonka Gyöngyös, *Schächter Sándor* Bpest jegyesek. (M. k. é. h.)

Kőnig Margitkát Tarpa, eljegyezte *Weisz Móric* Nagyecsed-Tarpa. (Nagyecsedi T. B. szivélyesen gratulál.)

Leichter Ilonka Hajduhadház, *Schreiber Miksa* Mezőkovácsháza jegyesek.

Neuwirth Bertuskát Nyírmada, eljegyezte *Goldstein Adolf* Tiszaadony.

Schildkraut Cilike Ujpest, *Goldner Dávid* Nyírbátor jegyesek. (A nyírbátori Chevra Bachurim gratulál.)

Grosz Szerénke Nagyszőllős-Asztély, *Zelekovits Elemér* Fertősalmás jegyesek.

Friedmann Flóra, Friedmann Dávid leánya Csorna, *Kohn Lipót* Zenta jegyesek.

Menyasszonyi imakönyvek: Moskovits Adolfnál, Debrecen, Pásti-utca 2.

Schächter Sándor elnökünk eljegyzéséhez mazeltovot kivánunk. *Bpesti T. B.*

Reichmann Vilmos elnökünknek szivélyesen gratulálunk, Ignác fiának Schwartz Mancikával való eljegyzéséhez. *Erzsébet körút 34. sz. templomegyesület.*

Lakodalmak rendezése Debrecenben! Borgida orth. kóser étterem (Arany János-utca 2.) mint a Tiszántúl legnagyobb étterme, a kor igényeinek megfelelően, olcsó árakon vállal lakodalmakat, egyszerűtől a legfényesebbig. Külön gratulációs szobák.

— **ORTH. IFJUSÁGI HIREK.** A makói Tiferesz Bachurim ujonnan megválasztott tisztikara: Paskesz Lázár elnök, ifj. Strausz Mór ügyv. elnök, Fein Adolf alelnök, Weinberger Akivo pénztárnok, Strausz Jenő ellenőr, Rubinstein Salamon, Strausz Dezső gondnokok, Grünwald Márton titkár, Schwarcz Béla háznagy. — Az **ujpesti** T. B. tisztujitása: Weingarten Dávid elnök, Friedländer Imre alelnök, Muszkál Béla titkár, Oberländer Lajos gondnok, Grosz Lajos pénztáros, Gerstenfeld Sándor ellenőr, Bárány Samu könyvtáros. Választmány: Oberländer Mór, Weingarten Márton, Hauptman Dezső, Malek Ármin. — A **soproni** T. B. uj tisztikara: Wetzler Benő elnök, Spitzer Ernő alelnök, Radó Imre titkár, Koppel Ferenc pénztáros, Breuer József ellenőr, Raab Jenő, Bischitz Ernő gabek. Választmány: Lerner O., Lővinger M., Breuer M., Günsberger M., Schlesinger L., Friedman L. — A **békéscsabai** T. B. választásai: Kupfer József elnök, Buttermann Ferenc alelnök, Grünwald Ignác titkár, Frisch Izidor pénztáros, Frisch Benő, Schwarcz Miklós gondnokok, Grünwald Nándor ellenőr, Wiesler Sándor háznagy, Holländer Bernát könyvtáros. Választmány: Erdész M., Guttmann B., Winkler B. — A **csornai** T. B. tisztujítása: Hoffmann Márton elnök, Weisz Mór alelnök, Gestetner Adolf pénztáros, Frank Sándor ellenőr, Bodner Ármin jegyző. Választmány: Spielmann D., Keszler B., Krausz M.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14.
Telefon: 1-111-95.

PARÓKA
különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondolálások, alakitások
Olcsó árak
ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII. CSANYI UCCA 12
(Királyucca sarok)
Telefon: 1-310-79

Budapest, 1938. január 21. 5698. Svat 19. **XIV. évfolyam, 3. sz.**

אללנעמיינע יידישע צייטונג ב״ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapitotta: **Groszberg Lipót** ז״ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C.
Telefon: 1-238-08. Csekkszámla: 50.791.
Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti: **Groszberg Jenő**

A pécsi beszédhez

Fabinyi pénzügyminiszter vasárnap Pécsett a kereskedők testületében nagy beszédet tartott. Többek között a következőket szögezte le:

— *A mai gazdasági helyzetben a kereskedelemnek is számolnia kell azzal, hogy a magyar keresztény társadalom reneszánszát éli s jogosan el akar foglalni olyan poziciókat, amelyeket eddig átengedett. Természetes jelenség ez: a nemzet életerejének megnyilvánulása. Természetes az is, hogy ez a boldog birtokosoknak nehézségeket okoz.*

— *Ugy érzem, az a helyes, ha ezt nyiltan és őszintén megmondom. A magyar keresztény társadalom, igenis, el akarja foglalni azokat a gazdasági poziciókat, amelyekből hosszú évtizedeken keresztül önmagát rekesztette ki s ezt megakadályozni nem lehet — bárki és bárhonnan akarják is.*

— *És ne higyjék azt, hogy ez kizárja azokat, akik évtizedek óta művelik tisztességgel és hozzáértéssel ezt a munkaterületet. Ez csak annyit jelent, hogy össze kell egyeztetni az érdekeket.*

A kereskedők bizonyára lelkesedéssel fogadták ezeket a programszerű kijelentéseket, de azt talán meg szabad állapítani, hogy a miniszteri kijelentések megdöbbentő perspektivát nyujtanak annak a zsidó rétegnek, amely kereskedelemmel szerzi meg az ő sovány kenyerét. Mert amikor a régi felfogás helyébe, amelynek értelmében minden állampolgár egyenlő, szerzett jogokat nem lehet elkobozni, — politikai szólamok lépnek, amikor a gazdasági életben a világnézet játszik szerepet, nem a tisztességes munka, akkor ez olyan kő, amelyről a költő mondja: *„ki tudja, hol áll meg és kit hogyan talál meg."* Hogy ez a kő hol áll meg, ez az ország egész lakosságát érinti, de viszont, hogy kit és hogyan talál meg, azt legelőször és legjobban mi zsidók érezhetjük meg. A nyilasok be akarnak ülni a boltokba, pedig — amint ezt egy jobboldali lap egyik vezércikkében olvassuk — egyik főszakértőjük Chamberlain hirdette: a zsidók térfoglalása a Talmudban lefektetett és a gyakorlatban keresztülvitt következő elvre megy vissza: „aki száz pénzzel kereskedik, az minden nap pecsenyét ehetik és bort ihatik, aki azonban a földbe fekteti a száz pénzt, annak csak káposzta jut és veszekedés." Igy akarják tehát bemutatni a zsidót, mint aki csak a nyereséget és a könnyű életet hajhássza.

De ebből a példából is látjuk, milyen gyülölet, milyen rosszakarat vagy tudatlanság mozgatja a mi ellenségeinket. Ez a mondás tényleg meg van a Talmudban (Jevomajsz 63.) és szerzője a hires *Rovo* nevü talmudbölcs. De ugyanott olvasható *R. Eliezer* két mondása:

— *Az iparosok át fognak térni a mezőgazdaságra, amire céloz Jechezkél könyvének 27. fejezete, ahol ez olvasható: „A tengerészek leszállnak hajójukból és megállnak a földön."*

— *Az ember, akinek nincs földje, az nem is ember.*

Látjuk tehát, hogy a régi tudósaink az üzleteskedéstől nem voltak elragadtatva. Hiszen azt is olvashatjuk egy helyen (*Kajhelesz Rabbo*): *„Aki csak liheg és töri magát hogy pénze legyen és nincsen földje, mi haszna van neki?"* Emellett becsülték bölcseink az ipari munkát. Hangoztatták (Szanhedrin 29): „Hét esztendeig tartott az éhség, de az iparos házát elkerülte." Sőt, érzékük volt a mai kisgazda egyik legkitünőbb üzlete, az állattenyésztés iránt, mert azt is találjuk (Chülin 84): *„Aki meg akar gazdagodni, az foglalkozzék aprómarha tenyésztésével."* És hogy nem nézték le a nehéz testi munkát, bizonyítja a következő tanítás (Avajdó-zóró 7.): „Boldog az az ember, aki úgy dolgozik, mint az ökör a járomban és mint a szamár a teher alatt."

Mindezek a mondások közhelyek. Talán még abban a talmudhamisító munkában, amelyből kétszáz év óta merítenek az antiszemiták, az Eisenmenger-ben is megvannak. **A talmudi bölcsek egyaránt becsülik a földmüvelést, az ipart, a kereskedelmet,** de mindegyikben kötelezőnek tartják a becsületességet, a csalás kerülését és más ember jogának tiszteletben tartását. De azt nem szabad rossznéven venni, ha az ember lehetőleg kényelmessé akarja tenni az életét.

A pénzügyminiszter azt mondja, hogy a keresztény társadalom el akarja foglalni a poziciókat, amelyeket átengedett. De vajjon miért akarja ezt megtenni? Talán mert eddigi foglalkozásaiban nem tudott elég kemény munkát kifejteni és azért tér át a kereskedelemre? Nem! Hanem, mert azt hiszik, hogy a kereskedelemből kényelmesen lehet élni. Lehet is, ha nem kellene kockáztatni semmit és ha kényszeríteni lehetne az embereket, hogy csak bizonyos boltban vásároljanak.

A pénzügyminiszter beszéde után most már az a kérdés merül fel, hogy tulajdonképen hová helyezkedjék el a zsidó? Menjen köztisztviselőnek? Lépjen talán miniszteriális pályára? Állami üzemekben keresse meg kenyerét? Vagy mondjuk, menjen mezőgazdasági pályára? Talán megengedik? Talán nem fognak útjába akadályokat gördíteni? Talán még sem tartunk ott ahol egy balkáni államférfiú, aki országából kiakarja szorítani a zsidókat és amikor megkérdezik tőle, hogy hát hová menjenek a zsidók, azt feleli, hogy ő nem földrajztudós ...

Akárhogy vesszük a dolgot: felujul a régi állatmese a farkasról és a bárányról. A farkas találkozott a báránnyal, előbb ürügyet keresett arra, hogy megtámadja, majd amikor a bárány bizonyítgatta, hogy a farkasnak nincs igaza, akkor ürügy nélkül szaggatta szét. Ilyen viszonyok mellett visszagondolunk arra a párbeszédre, amely Rabbi Jehajsüá és Hadriánus császár között folyt le. Azt mondta a császár: *„Egy bárány* (Izráel) *hogy élhet hetven farkas között?"* Amire R. Jehajsüá azt felelte: *„Hatalmas a pásztora* (I'ten) !" A mostani nehéz időkben áhitattal ismételjük imánk szavait: ***„I'tenünk légy a mi pásztorunk és eltartónk!"***